

25. заседание

Срѣда, 6 юлий 1938 г.

(Открито отъ председателя г. Стойчо Мошановъ въ 15 ч. и 50 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.

Стр.

Отпускъ, разрешенъ на народния представителъ Наню Недковъ 559

Законопроектъ за опрощаване полученитъ 50% отъ такситъ за прегледъ и лѣкуване въ ветеринарнитъ лѣчебници и амбулатории отъ ветеринарно-лѣкарския и фелдшерския персоналъ, съгласно чл. 265 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба. (Предложение на народния представителъ д-ръ Н. Найденовъ) (Съобщение) 559

Питания:

1. Отъ народния представителъ Еню Поповъ къмъ председателството на Народното събрание относно изключването въ 23-то заседание на народния представителъ Димитъръ Гичевъ. (Отговоръ) 559
2. Отъ народния представителъ Иванъ Пастуховъ къмъ министра на народното просвѣщение по действията на Просвѣтния съюзъ. (Отговоръ) 561
3. Отъ сѣщия къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве и министра на народното просвѣщение по действията на така нареченитъ „ратници“. (Отговоръ отъ м-ра на вътр. работи и народното здраве) 564
4. Отъ народния представителъ Никола Стамболиевъ къмъ министра на народното просвѣщение — пита: известни ли му сѣ инцидентитъ, станали между студентството и учащата се мла-

дежъ въ Варна, и какви мѣрки е взелъ за наказание на виновнитъ. (Отговоръ) 567

Избори. Докладване и утвърждение изборитъ, произведени въ избирателнитъ колегии:

1. Втора Сливенска 570
2. Втора Свищовска 571
3. Трета Хасковска 571
4. Борисовградска 571
5. Втора Пловдивска градска 571
6. Първа Поповска 572
7. Трета Софийска градска 577
8. Първа Казанлъшка 577
9. Втора Разградска 577
10. Втора Варненска градска 577
11. Първа Варненска градска 577
12. Първа Пловдивска градска 577

Случки. Лично обяснение на народния представителъ Димитъръ Гичевъ относно твърдението на народния представителъ Ст. Омарчевски, че изнесълъ въ странство 2 и половина милиона лева. 574

Лично обяснение на народния представителъ Ст. Омарчевски относно обвинението, отправено му отъ народния представителъ Д. Гичевъ, че злоупотрѣбилъ 800 хиляди лева, дадени му въ Америка за подпомагане пострадалиотъ отъ земетресението 576

Дневенъ редъ за следващото заседание 578

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито, понеже присѣтствуватъ нуждниятъ брой народни представители.

(Отъ 157 народни представители присѣтствуватъ 144, отсъствуватъ 13, а именно: г. г. Велизаръ Христовъ Багárovъ, Георги Кириковъ Чалбуrowъ, Димитъръ Георгиевъ Мацанкиевъ, Димитъръ Любомировъ Гичевъ, Димитъръ Петковъ Маджаровъ, Кръстю Славовъ Лековъ, Наню Недковъ Пеневъ, Никола Гочевъ Николовъ, Никола Димитровъ Петковъ, Никола Петровъ Логофетовъ, Стефанъ Радионовъ Йосифовъ, Тодоръ Стояновъ Лазаровъ и Христо Кръстевъ Мирски).

Г. г. народни представители! Има да направя следнитъ съобщения.

Разрешенъ е 1 день отпускъ за 6 юлий на народния представителъ Наню Недковъ.

Постѣпило е законодателно предложение отъ пловдивския народенъ представителъ д-ръ Найденовъ Найденовъ, подписано отъ нуждното число народни представители, за опрощаване полученитъ 50% отъ такситъ за прегледъ и лѣкуване въ ветеринарнитъ лѣчебници и амбулатории отъ ветеринарно-лѣкарския и фелдшерския персоналъ, съгласно чл. 265 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба. (Вж. прил. Т. I, № 15)

Ще се напечати и раздаде своевременно.

Г. г. народни представители! Председателството е готово да отговори на питането на пловдивския народенъ

представителъ Еню Поповъ, относно неправилното изключване на пловдивския народенъ представителъ Димитъръ Гичевъ въ заседанието отъ 1 юлий 1938 г.

Има думата г. Еню Поповъ.

Е. Поповъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Възъ основа на правилника за вътрешния редъ въ Народното събрание, депозирахъ настоящото питане до бюрото на Народното събрание въ връзка съ изключването на пловдивския народенъ представителъ Димитъръ Гичевъ въ заседанието въ петъкъ на 1 юлий т. г.

Съгласно правилника трѣбва да го прочета тъй, както е депозирано, безъ да мога устно повече да го разширя или мотивирамъ. То има следното съдържание: (Чете)

„Почитаеми господа! На 1 юлий т. г. въ заседанието на Народното събрание председателстващиятъ сѣщото, Димитъръ Пешевъ, изключи пловдивския народенъ представителъ Димитъръ Гичевъ за две заседания при следнитъ обстоятелства:

Презъ времето, когато г. министърътъ на земедѣлието и държавнитъ имоти правѣше своето изложение въ връзка съ направенитъ критики по отговора на тронната речъ и излагаше политиката на министерството по отношение горското стопанство на страната, народниятъ представителъ Димитъръ Гичевъ поиска отъ г. министра на земедѣлието да даде по-обширни обяснения относно експлоатацията на горитъ и поминъка на горското население.

ние — все въ кръга на правеното отъ г. министра изложение — нѣщо, което стана малко преди това и съ апо-строфитъ и съ въпроситъ, зададени на сѣщия министъръ и отъ страна на пловдивския народенъ представителъ д-ръ Найденовъ, на когото, обаче, не бѣше направена никаква бележка отъ председателстващия Димитъръ Пешевъ. А известно е на васъ, г. г. членоветъ на бюрото, че съ тѣзи напомнителни въпроси твърде често се изясняватъ много неяснени положения, каквото ставаше и презъ време на речта на г. министъръ Никифоровъ, и когато председателствуваше председателятъ на Народното събрание г. Стойчо Мошановъ, който добре знае, че такива въпроси сѣ отъ полза, както за този, къмъ когото се отправятъ, така и за цѣлото Народно събрание.

Въ случая, обаче, председателстващиятъ постъпи много некоректно спрямо народния представителъ Димитъръ Гичевъ, като само въ единъ моментъ му отправи на-бързо предупреждение да не прекъсва оратора, като не-престанно блъскаше звънеца и нервно викаше, за да при-стѣпи веднага къмъ една тежка санкция, предвидена въ правилника само като крайна мѣрка спрямо онѣзи, които систематически го нарушаватъ.

Председателстващиятъ наруши правилника въ след-нитъ негови постановления:

1. Той не изчерпи всички онѣзи срѣдства, които пред-вижда правилникътъ въ неговия чл. 78, букви а, б, в и г, за да стигне до последната и най-тежка санкция — из-ключване отъ Събранието.

2. Сѣщиятъ наруши и постановленията на чл. 82 отъ правилника, т. е. че съ временно изключване се наказва онзи, който въ едно и сѣщо заседание бѣде наказанъ три пѣти съ изобличение, а не както въ случая, следъ дву-кратното предупреждение, отправено къмъ Димитъръ Ги-чевъ и то по единъ и сѣщи новодъ — единъ и сѣщъ въ-просъ, отправенъ отъ него къмъ министра на земеде-лието.

3. Сѣщиятъ подпредседателъ Димитъръ Пешевъ на-руши, очевидно за всички, по единъ невиджано грубъ на-чинъ и чл. 55 отъ правилника, тъй като за предложе-нието му за изключване на Димитъръ Гичевъ вдигнаха рѣка само десетина народни представители, а той обяви „большинство“ — когато вотътъ на Народното събрание бѣше явно абсолютно „меншинство“.

4. Сѣщиятъ наруши и чл. 62 отъ правилника, тъй като, следъ като се оспори гласуването, при което и самъ кве-сторътъ на събранието Иванъ Златаревъ заяви, че има „меншинство“, подпредседателътъ Пешевъ не изпълни дълга си да провѣри гласуването за изключването на Ди-митъръ Гичевъ.

Като имате предъ видъ всичко това и този печаленъ случай, който е отъ естество само да уронва престижа на Парламента и който може да ни навежда на мисълта, че отъ високото мѣсто на председателството на Народното събрание се процедира неправилно, не въ съгласие съ пра-вилника, и то по единъ дребенъ и личенъ въпросъ, и дали отъ сѣщото това мѣсто не ще се намѣрятъ хора, които по въпроси, които сѣ отъ решаващъ характеръ за народъ и държава, да постѣпятъ по сѣщо такъвъ начинъ и не зачетатъ волята на Народното събрание и обявятъ „мал-цинство“ за „большинство“, моля да ми се отговори:

1. Не считате ли за необходимо да се поправи сторена-тата грѣшка съ изключването на Димитъръ Гичевъ;

2. Какви мѣрки мислите да вземете, щото въ бъдеще да не се повтарятъ тѣзи, колкото печални, толкова и урон-ващи престижа на Парламента случаи, които рушатъ въ-рата на народното представителство къмъ ръководството на Народното събрание?

Председателъ С. Мошановъ: (Става правъ) Г. г. на-родни представители! По така прочетеното питане азъ съжалявамъ, че мога да дамъ само единъ формаленъ от-говоръ. Азъ отсъствувахъ отъ заседанието, не съмъ сви-детелъ на инцидента, вследствие на което не мога да дамъ преценка по него, освенъ така, както той е записанъ въ стенографскитъ дневници. Ние, мисля, всички сме съгласни да отдадемъ въ тоя моментъ една почитъ къмъ безпри-страстията и точността на нашитъ сътрудници отъ Сте-нографското отдѣление. И азъ ще взема даннитъ отъ тия дневници, като изразъ на самата истина.

Говорилъ е г. министърътъ на земеделиято. Въ тоя моментъ, когато той говори за износа на яйца и птици, г. Гичевъ го прекъсва: „Защо тая година е намалѣлъ тол-кова износътъ?“ Председателстващиятъ г. Пешевъ звъни и предупреждава г. Гичева да не прекъсва, като му казва: „Недейте прекъсва!“ Продължава да говори г. ми-нистерътъ на земеделиято по въпроса за това, което по-

лучава горското население отъ стопанската експлоатация на горитъ. Г. Гичевъ го прекъсва и му казва: „Все пакъ вие знаете, че...“ „Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни силно и продължително) Не Ви давамъ думата, г. Гичевъ!“ Г. Гичевъ продължава да говори: „Това е много важенъ въпросъ“. „Председателстващъ Д. Пешевъ: Не можете да задавате въпроси, когато министъръ говори. Всѣки народенъ представителъ е длъженъ да слуша, когато ми-нистеръ говори. Не може въ такъвъ моментъ да му зада-вате въпроси и да го прекъсвате. Това е нарушение на правилника. Това е елементарно правило.“

Както виждате, едно дълго предупреждение. Г. Гичевъ, обаче, възражава, споредъ дневника. Председателства-щиятъ Д. Пешевъ наново му казва: „Нѣмате думата, г. Ги-чевъ! Седнете на мѣстото си“. И почватъ пререкания между Д. Гичевъ и д-ръ П. Кюсеиановъ. „Председател-стващъ Д. Пешевъ: (Звъни силно и продължително) Нѣ-мате думата, г. Гичевъ! Седнете на мѣстото си“. Г. Ги-чевъ продължава: „Държавата не бива да има за целъ само да печели. Държавата има и социална задача — тя трѣбва да промишлява и за поминѣка на бедния селянинъ. Това искахъ да кажа“. Ново пререкание между Д. Гичевъ, д-ръ П. Кюсеиановъ и други. „Председателстващъ Д. Пешевъ: (Звъни продължително) Азъ ще въдворя реда, г-да!“ Народниятъ представителъ г. Георги Петровъ казва: „Стига сте звѣнѣли, г. председателю!“ Председателству-ващъ Д. Пешевъ: Моля, недейте се бърка въ работата ми. Моля, г. Гичевъ! Направихъ Ви два пѣти предупрежде-ние, ще Ви направя още единъ пѣти предупреждение и следъ това ще приложя правилника“. Г. Димитъръ Ги-чевъ продължава: „Когато изпълнявамъ моя дългъ, мо-жете да правите каквото щете“. „Председателстващъ Д. Пешевъ: Г. Гичевъ! Права Ви трети пѣти предупрежде-ние“. Г. Гичевъ продължава: „Голѣмо изкуство!“ „Пред-седателстващъ Д. Пешевъ: Г. г. народни представители! Понеже ще предложа изключване на г. Гичевъ, давамъ му думата за 5 минути за лично обяснение“. Г. Петко Стоя-новъ казва: „Я го изключете направо!“ „Председателству-ващъ Д. Пешевъ: Имате думата, г. Гичевъ!“

Г. Гичевъ дава своитъ обяснения, следъ което предсе-дателстващиятъ Д. Пешевъ казва: „Г. г. народни предста-вители! Следъ като три пѣти азъ направихъ напомняне на г. Гичевъ, че той не може систематически да прекъсва г. министра, когато той говори, г. Гичевъ не обрѣна вни-мание на моитъ предупреждения. Азъ ви моля, съгласно чл. 82 отъ правилника за вътрешния редъ, да се съгласите да бѣде изключенъ за две заседания. (Силни възражения) Който е съгласенъ народниятъ представителъ Димитъръ Гичевъ да бѣде изключенъ временно за две заседания, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Силни възражения и тропане по банкитъ).“

Г. г. народни представители! Отъ така прочетения днев-никъ за станалия инцидентъ се опровергава твърдението на писача, че изключването е станало веднага, ненадейно, чутъ ли не безъ предупреждение. Трѣтъ предупреждения сѣ направени. Вѣрно е, въ правилника е казано: „Изобли-чение“. Този изразъ г. председателстващиятъ не е упо-трѣбилъ, защото — трѣбва да ви призна — това е много силенъ изразъ, г. г. народни представители! И, действи-телно, въ буква „б“ отъ чл. 78 на нашия правилникъ трѣбва да замѣнимъ думата „изобличение“ съ „предупре-ждение“. Много е стѣснително да се каже на единъ наро-денъ представителъ: „Азъ ви изобличавамъ“. Тя е много силна дума. Но въ съзнанието на г. председателстващия очевидно е било, че той налага наказание по буква „б“, понеже той предупреждава два пѣти г. Гичева и му казва: „Ако продължавате да прекъсвате, азъ ще приложя пра-вилника“.

Така че по въпроса за изпълнението на правилника по отношение предупрежденията къмъ г. Гичева да спазва реда, въ противенъ случай ще бѣде наложена санкцията „изключване“, отъ така прочетения дневникъ не може да се извади друго заключение, освенъ че това предупрежде-ние е било направено.

Следвало ли е вследствие на този инцидентъ и на тия предупреждения да се поиска отъ председателството на-лагането на такава голѣма мѣрка? Г. г. народни предста-вители! И парламентарната практика, и правилникътъ въ това отношение е изриченъ: никой, освенъ председател-стващия, не е компетентенъ да прецени дали да пред-ложи на Народното събрание тая мѣрка. Така щото, пра-вото на председателстващия да приложи тая мѣрка, която въ съзнанието на народнитъ представители може да бѣде различно преценявана, е безспорно.

Остава третиятъ въпросъ. Той е, г-да, най-важниятъ, понеже обвинението спрямо председателстващия е най-

тежко. А то е — че воятът не бил истински прокламиран от председателстващия. По този въпрос, г. г. народни представители, аз не мога да имам друг критерий, освен това, което повелява правилникът, и твърдението на председателстващия, който е бивш магистрат и бивш министър на правосъдието. И аз нямвам никакво основание да се съмнявам в туй, което той е казал. Всяка анкета, след дадения вот, дали е имало болшинство или малцинство, е един опасен прецедент, който аз бих молил това Събрание от никоя страна да не се съгласява да създава. Председателството действа публично пред вашите очи и пред очите на българския народ, представляван от публиката и от пресата, и то си носи отговорността, ако действително в това отношение е извършило нещо противно на елементарния морал в Парламента.

На мене ми се задава въпросът: „Не считате ли за необходимо да се поправи сторената грешка с изключването на г. Димитър Гичев?“

Г. г. народни представители! Ако има фалшифициране на вота, тоя факт не може да се квалифицира грешка, той не е и престъпление — той е безесие. Безесия се това председателство, което фалшифицира вота на един Парламент. (Ръкопляскания от ляво) По този въпрос аз мисля, че въ който случай не може да има съмнение. Две са гаранциите за народния представител: свободата на трибуната и истинността на прокламирания вот. И въ онзи парламент, въ който тия две гаранции не са дадени, той престава да бъде парламент. Това е схващането на председателството въ неговата съвкупност, включително и на председателстващия г. Пешев.

Г. г. народни представители! Зададе ми се въпросът: „Какви мърки мислите да вземете, щото за въ бъдеще да не се повтарят тия колкото печални, толкова и уронващи престижа на Парламента случаи?“ Г. г. народни представители! Въпросът не може да се постави въ тая форма. Председателството има да ви направи само една декларация: че е под неговото достойнство, при какъвто и да е случай, от неговата уста да излезе една неистина по отношение констатирането на Народното събрание. Касае се може би тук за една различна преценка на един факт, станал при една възбудена атмосфера. Поуката може да бъде само една: да спазваме правилника. И аз мога въ това отношение да направя тая декларация, за достоверността на която всички сме свидетели въ този Парламент: че ние направихме значителен прогрес по отношение на вътрешната дисциплина и на достойнството на дебатите, които стават въ Парламента. Нека тоя дух и това държане да продължи. То ще бъде само от полза за престижа на Парламента. Няма дѣсница, няма лѣвница; няма мнозинство, няма малцинство, когато се касае до престижа на Парламента. Отговорността пада върху всички ни, и дългът на всички ни е — а, безспорно, най-напред въ председателството — въ това отношение да не даваме никакъв повод.

Това е, г. г. народни представители, което имам да кажа въ връзка с питането на народния представител г. Еню Попов. (Сѣда) (Ръкопляскания)

Е. Попов: Ърното е, че беше малцинство, а той обяви болшинство.

Председател С. Мошанов: (Звѣни) Моля! — Тук ли е народният представител г. Пастухов, понеже г. министърът на просвѣщението е готов да отговори на двѣта ми питання?

Понеже г. министър-председателът е неразположен, ще ви моля, г. г. народни представители, да се съгласите, след като свършимъ съ питанята, да преминемъ къмъ втората точка отъ дневния редъ. Но за това ще гласуваме след като свършимъ съ питанята, понеже пререждането на дневния редъ може да става само съ съгласието на Събранието.

И. Пастухов: По двѣта ли питання?

Председател С. Мошанов: И по двѣта.

Министър Г. Манев: Най-напредъ по първото.

Председател С. Мошанов: Най-напредъ по питането за порядките въ Просвѣтния сѣюзъ, а следъ това по питането за акцията на ратниците.

Г. Стамболиев: Ще се отговори и на Вашето питане. Има думата г. Пастухов.

И. Пастухов: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Питането ми къмъ г. министра на народното просвѣщение относно порядките въ Просвѣтния сѣюзъ е следното: (Чете)

„Съгласно единъ законъ-наредба за професионалните организации, декретиранъ още следъ преврата на 19 май 1934 г., се разтуриха свободните професионални сѣюзи и на нѣколко категории обществени служители, между които и тѣзи на учителството, и се създадоха отъ властта други, въ които фактически се въведе задължително членуване на всички членове на професията, а самите организации се поставиха подъ непосредствения контролъ на съответния министър. Учителството бѣ задължено да членува въ единъ общъ сѣюзъ, нареченъ Просвѣтенъ сѣюзъ. Управителниятъ сѣветъ на този сѣюзъ биде назначенъ още сѣщата 1934 г. отъ тогавашния министър на народното просвѣщение, съ председателъ проф. Консуловъ. Министерството създаде и устава на сѣюза. Чрезъ него се отне на учителството всичката възможност да живѣе свободенъ, организационенъ животъ и да обсъжда въпросите по просвѣтното дѣло и тия на професията. Отне се, следователно, възможността и на самото министерство да знае непринуденото, действителното мнение на учителството по всички въпроси на просвѣтната политика.

„Проф. Консуловъ и неговите колеги отъ управата на сѣюза, които отъ основаването му и досега, сѣ малки промѣни, сѣ си запазили мѣстата, фактически станаха пълни распоредители не само на сѣюза, но и съ сѣдбата на учителството. Висшъ персоналъ на министерство, директори на гимназии, областни и околийски инспектори, сѣдници директори и главни учители въ основните училища — всички въ продължение на изтеклите години се назначаватъ и уволняватъ по донесенията и волята на Консулова и на останалите членове отъ сѣюзната управа. Самото учителство биде поставено, чрезъ тѣхъ назначените си висши непосредствени началства, подъ гнета на управителния комитетъ и на дружествените настоятелства. Единъ отъ главните инспектори при министерството се е превърналъ въ органъ на проф. Консуловъ и неговата служба се състои въ непрекъснато сновене изъ България да дава инструкции на мѣстните училищни органи, какъ да гнетятъ учителството и го принуждаватъ да следва заповѣдите на Консулова и компания, които сѣ чиновници.

„Чрезъ този апаратъ, 4 години вече става, Консуловъ и неговите приятели държатъ подъ страхъ учителството, изнуудватъ го да избира дружествени настоятелства, каквито тѣ искатъ, и произвеждатъ избори за делегати на конгресите по най-отвратителните методи, завещани отъ системата на котерийността и на полицейския гнетъ, и така си съставятъ конгреси да одобряватъ тѣхната политика. Въ това отношение станалите тази година избори за предстоящия конгресъ на сѣюза надминаватъ всички очаквания.

„А политиката на Консулова е въ рѣзко противоречие не само съ духа на учителството, съ интересите на учебното дѣло и на нацията, но и съ основите на нашия държавенъ животъ, определени отъ конституцията. Самъ Консуловъ е привърженикъ на хитлеризма, проповѣдва го изъ журналистически и въ учителски конференции и взема активно участие, заедно съ единъ другъ професоръ отъ агрономическия факултетъ, въ една хитлеритско-фашистка организация, носеща името „Ратници“, членове на която сѣ и тѣхни студенти отъ Държавния университетъ. Редакторътъ на въ „Просвѣтно единство“, нѣкой си Александъръ Филиповъ, е фашистъ и въ в. „Просвѣтно единство“, както и въ преведени отъ него на български италиански брошури, иска да насажда между учителството идеите на италианския фашизъмъ. Подъ тѣхна диктовка почти всички органи на министерството се сѣлятъ да наложатъ тѣзи идеи на цѣлото учителство, като ги представятъ за есенция на българския национализъмъ, и патриотизъмъ. На тѣхъ служатъ и изданията на Просвѣтния сѣюзъ — в. „Просвѣтно единство“ и сп. „Просвѣта“ и „Вѣнецъ“. Учителството, обаче, въ грамадното си мнозинство посрѣща тѣзи издания съ отвращение и не ги чете, макаръ да се печататъ съ негови сѣдства.

„Явно е, че порядките въ Просвѣтния сѣюзъ влизатъ въ пълно противоречие и конфликтъ както съ основния законъ на държавата, който освещава свободата на сдруженията, тѣй и съ жизнените интереси на учебното дѣло и на учителската професия. Чрезъ тѣхъ се насажда противоконституционенъ и противодържавенъ духъ върху учителството, убива се вѣрата на последното къмъ законно установената просвѣтна власт, убиватъ му се духътъ и гордостта, безъ които е невъзможна ползотворна педагогична и учебна работа, създаватъ се остри вражди върху професията, между която се подхранватъ още и малоду-

шието и подлостта. Учителството е поставено, чрез тази организация, въ много по-принижено положение, отколкото са поставени другите интелектуални служители на държавата, каквито са лѣкарите, инженерите, сѣдителите и др., организациите на които са изградени на съвсем свободни начала. То е изложено освен на материално притѣснение, поради ниските си заплати, но и на голѣм морален гнет — обстоятелство крайно пакостно за интересите на учебното дѣло.

„Излагайки всичко това, позволявам си да отправя следното питане към министъра на народното просвѣщение г. проф. Маневъ.

„1. Известни ли му са всички тези обстоятелства, които изложих по-горе, за порядките въ Просвѣтния съюз, и специално за дѣлата на проф. Консулов и на нѣкои чиновници отъ просвѣтното ведомство?

„2. Ако му са известни, или следъ като настоящето ми изложение му ги направи достойни, какви мѣрки мисли да предприеме:

„а) за да даде възможност на учителството да заживѣе въ единната професионална организация свободенъ и спокоенъ професионаленъ животъ;

„б) за да освободи учителството отъ натрапеното му днешно ръководство на Просвѣтния съюз;

„в) за да спре натиска върху учителството, вършенъ отъ органи на Просвѣтното министерство, съ целъ да се поддържа днешната управа на съюза;

„г) за да спре разпияването на съюзните сѣдства за заплати, командировки и за безполезни печатни издания, затуй защото, въ това отношение, грабежътъ е голѣмъ;

„д) за да премахне онази отровна агитация на чужди за българския животъ и противни на конституцията фашистко-хитлеристки идеи и

„е) за да приобщи цѣлото учителство къмъ доброволна служба на нация, родина и държава, чрезъ своята учебно-възпитателна и професионално-просвѣтна дейностъ.“

Председател С. Мошановъ: Има думата г. министърътъ на народното просвѣщение.

Министъръ Г. Маневъ: Г. г. народни представители! За да се разбере това сериозно обвинение и неговата основателност, азъ съмъ длъженъ да кажа нѣколко думи за положението на учителя, като професионалистъ, преди 1934 г. Мнозина, можеби, отъ васъ не знаятъ, че по-рано съществуваша четири официално признати просвѣтни организации: Професорското дружество, което живѣше свой затворенъ животъ, Българскиятъ учителски съюз, тъй нареченъ БУС за кратко, следъ това Класниятъ съюзъ, следъ това Неутралниятъ учителски съюзъ и като пета просвѣтна, ако може да се каже въ скобки, организация бѣше профпозицията на комунистическата партия, която съществуваше нелегално. Трите учителски съюзи, които бѣха явни, живѣха въ постоянни борби. Класниятъ учителски съюзъ и Неутралниятъ учителски съюзъ се породиха като реакция на БУС, който бѣше основанъ най-напредъ. Затова защото въ управата на Българския учителски съюзъ се бѣха загнили известни гимназиални учители, които не даваха възможност на другите гимназиални учители да се проявятъ, последните намѣриха за добре да основатъ новъ съюзъ — Класния учителски съюзъ. Почна се борба между тия два съюзи, докато най-сетне отъ недрата на БУС излѣзе новиятъ Български неутраленъ учителски съюзъ.

Д. Нейковъ: Отъ Министерството на народното просвѣщение . . .

Министъръ Г. Маневъ: Да, възможно е, обаче борбите бѣха отгоре. Учителството се бѣше уморило отъ тия постоянни ежби, раздори и взаимни дѣла, които си представяха въ сѣдилищата. Трѣбваше да дойде единъ моментъ, за да може действително да се реализира това единение на учителството. Опитана се нѣколко пѣти, обаче онѣзи пенсионери, които ръководѣха БУС и които получаваша заплати по 6.000 л. месечно отъ стотинките на учителите, не желасха това обединение. И затова въ 1934 г., презъ месецъ августъ, когато излѣзе наредбата-законъ за професионалните организации, въ низините учителството посрещна съ спокойствие това обединение. Съжалявахъ въ този моментъ само онѣзи, които бѣха застанали начело. Това обединение бѣше продиктувано отъ назрѣлата нужда да се тури редъ и държавенъ контролъ надъ всички професионални организации на държавните служители, които въ това време се ръководѣха отъ партизани, произлизащи главно отъ широкосоциалистическата партия. Самата партия се опираше главно на три организации: на

учителската, на желѣзничарската и на телеграфопощенската. Материално и морално тѣ я крепѣха, като изключимъ, разбира се, нѣколко поддѣления въ кооперация „Напредъ“, Чиновническото дружество и т. н. Но това бѣше широкосоциалистическата партия въ 1934 г.

Д. Нейковъ: Лъжа е това, което казвате. (Възражения и тропане отъ дѣсно) Три пѣти лъжа е и на Васъ не Ви прави честъ да твърдите такива работи!

Председател С. Мошановъ: (Звъни) Г. Нейковъ! Правя Ви първо предупреждение. Вие произнасяте една дума, която ако повторите още веднажъ, ще бѣда принуденъ да взема санкции срещу Васъ.

И. Пастуховъ: И това е академическо обяснение отъ единъ професоръ!

Министъръ Г. Маневъ: Г-да! Азъ не се обиждамъ и ще отговоря на г. Нейковъ.

За да разберете, най-напредъ, какъ е положението, азъ ще ви кажа, какви са отношенията на министерството и новия съюзъ, който се създаде. Азъ искамъ да ви прочета чл. 2 отъ правилника на Просвѣтния съюзъ, макаръ да зная, че ще ви отегча малко, за да разберете цѣлта и идеологията на новия съюзъ. (Чете). „Цѣлта на съюза е: да подпомага Министерството на народното просвѣщение за добрата уредба и правилния развой на учебното и културно-просвѣтно дѣло въ България; да развива въ своите членове духъ на привързаностъ къмъ държавата, къмъ народната черква и народното единство; да развива въ тѣхъ чувство на служебенъ и отечественъ дългъ; да работи за професионалното, нравственото и културно издигане на членовете си; да организира и ръководи самопомощия въ професията; да изказва мнения по уредбата на учебното и културно-просвѣтно дѣло, по служебното положение, трудовите условия и материалното възнаграждение на служителите по ведомството на народното просвѣщение; да дава законна професионална защита на своите членове“.

Отъ цитирания членъ е ясно, че съюзътъ е и трѣбва да бѣде сътрудникъ на Министерството на народното просвѣщение. Съюзътъ днесъ, благодарение на тия отношения, които се създадоха, се намира въ единъ малко подобъръ контактъ съ министерството, отколкото въ миналото и отколкото преди 1934 г. Въ конгреса и въ управителния съветъ на съюза министерството има една трета свои представители, съгласно закона. Въ всички професионални организации на държавните служители, създадени по наредбата-законъ за тия организации, съответните министерства иматъ своите представители въ управата на организациите, които представители иматъ за задача да следятъ, да надзираватъ и да държатъ единъ подобъръ контактъ между управата на организацията и съответното министерство. Азъ нѣма да говоря подробно върху тази идеология, но ще кажа, че тия обвинения, които се отправятъ отъ г. Пастухова, че „политиката на съюза била въ рѣзко противоречие не само съ духа на учителството, съ интересите на учебното дѣло и на нацията, но и съ основите на нашия държавенъ животъ, определени отъ конституцията“, не мога да ги приема за вѣрни. По-право би било, ако се кажеше, че противъ конституцията и нейните основни положения е билъ управителниятъ съветъ на бившия Учителски съюзъ, когато десетки години наредъ учителството се водѣше отъ него по стрѣмните пѣтица на невѣрието, безогчествеността и интернационализма. (Ржкоплѣскания)

И. Пастуховъ: Тѣкмо така е! . . .

Д. Нейковъ: (Възражая)

Министъръ Г. Маневъ: Миналото е още много прѣсно, за да се забрави тъй лесно. Отровата на разрушението се съеше всрѣдъ учителството, и не само всрѣдъ учителството, ами и всрѣдъ учениците.

Д. Нейковъ: Такава клевета срещу учителството въ Народното събрание не е казвана. Това е клевета срещу учителството!

И. Пастуховъ: И туй единъ професоръ го говори!

Председател С. Мошановъ: Моля, г. Нейковъ! Второ предупреждение Ви правя.

Д. Нейковъ: Това е клевета! (Възражения и тропане)

Председател С. Мошановъ: Г-да! Азъ ще ви моля да оставите на председателството да урежда всички инциденти. Тропанятия вредят на председателството. Азъ, обаче, предупреждавамъ г. Нейкова, че се намира въ фазата на изключването.

Министъръ Г. Маневъ: Г. редакторътъ на в. „Съзнание“, който бѣше едновременно редакторъ на в. „Народъ“, органъ на широкосоциалистическата партия, казва на 32-я конгресъ на Българския учителски съюзъ преди 6—7 години следното: (Чете) „Азъ винаги съмъ казвалъ, че съ две души не съмъ. Азъ не мога да кажа: когато прекрача прага на съюза, отърсвамъ си партийнитѣ обуца. Това чудо го нѣма въ хората, които искатъ да действуватъ въ името на убежденията си. И ако вие мислите другояче, нѣма да ме видите тукъ, на конгреса, и съ куршумъ да ме дирите“. Съ протоколъ № 4 отъ 4 октомврий 1932 г. управителниятъ съветъ на Българския учителски съюзъ решава да членува въ учителския интернационалъ, секция на втория Амстердамски интернационалъ.

И. Пастуховъ: Това не е вѣрно. Това се опроверга хиляда пѣти. Да е живъ покойниятъ професоръ Асенъ Златаровъ да Ви чуе!

Председател С. Мошановъ: Моля, г. Пастуховъ, правя Ви първо предупреждение.

И. Пастуховъ: Това е клевета!

Министъръ Г. Маневъ: Двадесетъ и първиятъ конгресъ на Българския учителски съюзъ взема следната резолюция: (Чете) „Поканва народното учителство да вземе най-активно участие въ предстоящитѣ сѣдбоносни политически борби, като застане решително на страната на организираната работническа класа противъ господството на капитала“.

И. Пастуховъ: Нищо подобно нѣма.

Министъръ Г. Маневъ: Чета документъ. — „Вмѣнява се въ дългъ на управителния комитетъ и редакцията на съюзния в. „Съзнание“ да насочатъ дейността на сдруженото учителство въ духа на класовото самосъзнание и принципитѣ на класовата борба“. И, най-сетне, като оставамъ настрана, че сѣ дадени навремето отъ Учителския съюзъ 200.000 л. за желѣзничарската стачка, бихъ ви прочелъ и следното нѣщо: (Чете) „Рѣководителитѣ на съюза сѣ обвинени и сѣ поддържането на нѣкаква „ожесточена кампания противъ великата руска революция“, когато никѣ до днесъ управителното тѣло на съюза не е издигало гласъ срещу руската революция. Напротивъ, управителниятъ комитетъ на Българския учителски съюзъ своевременно, отъ името на цѣлото сдружено учителство, още на 25 априлъ 1917 г., отправя най-горещъ привѣтъ къмъ руската революция и най-искрена адмирация къмъ революционнитѣ дейци. И никога до днесъ нашата организация не се е държала враждебно къмъ дѣлото на руската революция“.

Н. Търкалановъ: Какво ще кажете, г. Пастуховъ?

И. Пастуховъ: Нищо подобно нѣма. (Смѣхъ) Тѣ го лъжатъ. Г. министърътъ не е чело оригинала. Азъ предлагамъ анкета, г. министре. Ако тия работи излѣзатъ вѣрни, тогава ще си теглимъ двамата заключение. Оригинала никога не сте чели.

Председател С. Мошановъ: Моля, г. Пастуховъ!

Министъръ Г. Маневъ: По втория пунктъ се обвинява Просвѣтния съюзъ въ разхищение на сѣдства. Азъ съмъ длъженъ и тукъ да се спра и да направя единъ паралелъ между това, което е било въ организацията на Българския учителски съюзъ съ 9.000 членове, и това, което е днесъ въ организацията на Просвѣтния съюзъ съ 27.800 членове. Отъ официалнитѣ бюджети, които имамъ тукъ, и отъ ведомостта, която сѣ разписвали господата отъ БУС, която сѣщо имамъ, се вижда, че докато въ Просвѣтния съюзъ се даватъ общо 32.000 л. месечно за заплати, въ БУС сѣ се давали общо месечно 40.000 л. Редакторътъ на в. „Съзнание“ — ето му подписа — е получавалъ 5.500 л. месечна заплата въ 1934 г.; днесъ редакторътъ на „Просвѣтно единство“, издание на Просвѣтния съюзъ, който обедини тритѣ учителски съюзи, получава 2.500 л. (Рѣководителитѣ) Председателътъ на Българския учителски съюзъ въ миналото е получавалъ 6.000 л. месечно — ето

ведомостта (Показва я), подписи има тукъ; днесъ председателътъ на Просвѣтния съюзъ получава 2.000 л. месечно.

И. Пастуховъ: Плюсъ професорската заплата.

Министъръ Г. Маневъ: А отъзи — плюсъ пенсията. (Оживление)

По-нататкъ, г-да. Азъ имамъ тукъ документи, отъ които ще се види, че днесъ Просвѣтниятъ съюзъ не е далъ нито единъ левъ за командировки въ чужбина, когато въ 1933 г. двама души отъ Учителския съюзъ сѣ отишли на конгресъ чакъ въ Сантандеръ — име, което научихме отъ испанската гражданска война — и сѣ получили по 11.000 л. И още единъ германецъ, импулсиранъ отъ Германия, е получилъ сѣщо едно възнаграждение отъ Българския учителски съюзъ.

Не желая, г-да, да се спирамъ да ви кажа какво е направено напоследъкъ отъ обединеното вече учителство по отношение на постройката на домове, пансиони и т. н. Тѣзи въпроси сѣ не особено важни за васъ.

И. Пастуховъ: Тѣ сѣ много важни, за да се види какво е направено.

Министъръ Г. Маневъ: Щомъ е много важно, ще ви кажа, че миналата година се почна и сега се довърши една лѣчебна станция въ Хисаря за учители; купи се домъ въ Солудервентъ.

И. Пастуховъ: За колко хиляди лева?

Министъръ Г. Маневъ: Азъ мога да Ви кажа цифритѣ. Въ продължение на 40 години Българскиятъ учителски съюзъ е успѣлъ да събере 17.200.000 л., а сега въ продължение на 4-тѣ години, въпрѣки разходитѣ за нови постройките, за нови пансиони за деца въ Кюстендилъ и Стара-Загора, вънъ отъ разнитѣ домове, рѣководителитѣ на Просвѣтния съюзъ сѣ успѣли да прибавятъ къмъ капитала още 5.500.000 л. Но тѣзи въпроси ще ги оставя и ще се върна на главното запитване.

Г. Пастуховъ твърди, че (Чете) „проф. Консуловъ и неговитѣ колеги отъ управата на съюза, които отъ основаването му и досега, сѣ малки промѣни, сѣ си запазили мѣстата, фактически станаха пълни распоредители не само въ съюза, но и сѣ сѣдбата на учителството. Висшъ персоналъ на министерството, директори на гимназии, областни и околийски инспектори, сѣрѣднитѣ директори и главни учители въ основнитѣ училища — всички въ продължение на изтеклитѣ години се назначаватъ и уволняватъ по донесенията и волята на Консулова и на останалитѣ членове отъ съюзната управа“. Всички тия твърдения на г. Пастуховъ, г. г. народни представители, колкото се отнася до мене, сѣ невѣрни. Защото досега азъ не съмъ назначилъ нито единъ училищенъ инспекторъ, нито единъ учителъ по ходатайството на Просвѣтния съюзъ. Тѣ сѣ же грижили само за stabilitетата. Допускамъ и мога да го твърдя, че и моитѣ предшественици, г. Николаевъ и г. Йововъ, сѣ били въ сѣщото положение, защото министърътъ носи отговорностъ и нѣма да се поддаде на неотговорни лица да му уреждатъ министерството и назначаватъ персонала. (Рѣководителитѣ) Мога да ви заявя най-категорично, че откакъ съмъ министъръ на просвѣщенiето, никой отъ Просвѣтния съюзъ не си е позволилъ да настоява за назначението или размѣстването на нито единъ висшъ чиновникъ, директоръ или инспекторъ. Отъ Просвѣтния съюзъ сѣ само настоявали и защищавали stabilitетата на учителството въ каквато и да е форма; това е и тѣхното предназначение. Не мога да повѣрвамъ, повтарямъ, че и двамата мои предшественици, г. Йововъ и г. Николаевъ, сѣ позволявали нѣкога да имъ се мѣси въ тѣхната дейностъ, кѣдето тѣ носятъ лично отговорностъ.

Не е вѣрно и това, че Консуловъ и компания сѣ се загнѣздили въ продължение на четири години, сѣ малки измѣнения, и сѣ останали непромѣнени въ управата на Просвѣтния съюзъ. Отъ 15 души въ управителния и надзорния съвети, само Консуловъ и други двама въ продължение на четири години сѣ си запазили мѣстата, когато г. Пастуховъ въ продължение на 15 години си остана като редакторъ на „Съзнание“ и г. г. широкитѣ социалисти въ продължение не на четири, а на 40 години държаха рѣководството на БУС.

Колкото се отнася до личнитѣ възгледи на г. Консуловъ, че билъ хитлеристъ, че билъ ратникъ, че неговитѣ студенти отъ Университета сѣ били такива — това е работа на самия Консуловъ; най-малко г. Пастуховъ може да иска смѣтка отъ Университета, който е едно автономно учреждение. Но че г. Консуловъ налага, заедно

съ организират на министерството, тѣзи идеи на цѣлото учителство, като ги представят за есенция на българския национализъм и патриотизъм, и тукъ, съ разрешение на г. Пастуховъ, ще ми се позволи да не се съглася с него. Азъ мога да твърдя, че българската подрастваща младежъ днесъ не се възпитава въ клубоветъ на II и III интернационали; че днесъ учителството не отъ малодушие и подлостъ, както твърди запитвачътъ, но искрено и честно върши своята училищна работа въ насочване на ученицитъ, влизайки въ националнитъ организации: Младежки червенъ кръстъ, Юношеската туристическа организация, юнашкитъ училищни организации, Спортната федерация, организациитъ за лека атлетика, християнскитъ дружества, дружествата за газова отбрана и други такива. Навсѣкжде тукъ се чувствува вмѣшательството и ръководството на учителя — не вече интернационалистъ, а националистъ.

Не по-малко влияние оказва въведеното тѣлесно възпитание въ широки размѣри и много добре организирано и то отъ подбранъ и школуванъ персоналъ. Погледнете учащата младежъ презъ време на нѣкое тържество, не само тукъ, но и въ провинцията, и вие ще се увѣрите, че има коренна разлика между това, което е днесъ, и това, което е било по-рано (Ржкоплѣскания), че имаме вече стройна и стегната младежъ. Попитайте, ако желаете, ония, които я възпитаватъ въ казармата, и тѣ ще ви отговорятъ, безъ да се колебаятъ, че и сравнение не може да става между младежта преди нѣколко години и днешната младежъ, защото — ще ви кажатъ — сегашната младежъ пристига вече въ казармата национално настроена.

Накрая г. Пастуховъ твърди, че учителството е поставено въ много по-принизено положение, отколкото сѫ поставени другитъ интелектуални служители на държавата, каквито сѫ лѣкаритъ, инженеритъ, сѣдителитъ и други, за които въ питането се казва, че организациитъ имъ сѫ изградени на съвсемъ свободни начала. Това е сѣщо тѣй абсолютно невѣрно. Учудвамъ се на г. Пастуховъ, дето не знае, било за тия организации, било за Просвѣтния съюзъ, че всички тѣ сѫ изградени по идентиченъ начинъ, възъ основа на наредбата-законъ отъ августъ 1934 г. за професионалнитъ организации на държавнитъ служители. Само че тукъ, г-да, има една голѣма разлика: когато се преминава отъ много налѣво въ „царския пътъ“, както въ учителството, разликата се чувствува, а при други случаи, когато се върви все по „царския пътъ“, разликата не се чувствува. Подъ „царския пътъ“ разбирамъ златната срѣдина. (Оживление)

Председателъ С. Мошановъ: Народенъ изразъ.

Министъръ Г. Маневъ: Да, народенъ изразъ. Позволете и азъ да използвамъ нѣщо отъ народа.

Въ едно е правъ г. Пастуховъ, че заплатитъ на учителитъ сѫ твърде ниски, особено като се сравнятъ съ заплатитъ на специалнитъ само служби, но и съ заплатитъ на масовитъ служби. Това съществуваше и когато БУС се насочваше отъ старото му ръководство, но особено това признание се почувствува въ 1934 г., когато г. Петъръ Тодоровъ, финансовъ министъръ тогава, който произлизаше сѣщо тѣй отъ една партия, която оспорваше на г. г. широкитъ социалисти ръководството въ учителството, намали прибавкитъ за прослужени 6 години отъ 400 л. на 250 л. за гимназиалнитъ учители и отъ 250 на 140 л. за основнитъ учители и съ това се оцети извънредно учителството. За другитъ държавни служители намалението бѣ 5%, а за учителитъ 10%.

Приятелитъ на г. Пастуховъ за увеличението на тия заплати водѣха война съ правителствата, образуваха съюзъ на 19-тѣ и т. н., безъ да получатъ нѣщо. Днесъ Просвѣтниятъ съюзъ освѣтлява и правителството, и обществото върху тая неправда съ тази 27-хилядна просвѣтителна армия. Той — Просвѣтниятъ съюзъ — застаналъ на фронта на държавата, има много по-големъ шансъ да сполучи въ своята акция, защото отдавна факторитъ, отъ които зависѣше това изравняване, сѫ проникнати отъ мисълта, че ако трѣбва да се даде нѣкому, най-напредъ това ще започне отъ учителството. Азъ вѣрвамъ, че и вие, г. г. народни представители, отъ които занаятъ ще зависи поправянето на тази неправда, следъ като чуете обстойнитъ мотиви за това, при първа възможностъ за държавата ще се спрете на тоя въпросъ и справедливо ще го разрешите. (Ржкоплѣскания)

Приближава, г. г. народни представители, конгресътъ на Просвѣтния съюзъ. Тамъ самото учителство ще може да каже своята дума. Азъ не мога и нѣма да взема страна. Но ако има нѣкакви нарушения, азъ ще се намѣся веднага, тѣй както повелява законътъ. А на г. Пастуховъ е

много добре известно, че азъ не мога да защитавамъ г. Консуловъ лично, и той трѣбва добре да знае, че тукъ се касае не до личности, а се касае до една национална или интернационална политика, която се провежда всрѣдъ учителството, всрѣдъ ученицитъ, изобщо въ училището. (Ржкоплѣскания)

Мога да увѣря не само г. Пастуховъ, но и всички вие, г. г. народни представители, че учителството е най-малко наклонно, пъкъ и условията, въ които живѣе, сѫ такива, че то е далечъ „отъ отровната агитация на чужди за българския животъ и противни на конституцията фашистко-хитлеристки идеи“, но мога и да ви увѣря, че азъ ще продължавамъ да кореня, макаръ и не съ толкова крути мѣрки, както това прави г. Консуловъ, а съ повече тактъ и настойчивостъ, онова отровно растение, което г. г. широкитъ и тѣснитъ интернационалисти бѣха посадили въ учителската душа. (Ржкоплѣскания)

Ето това сѫ мѣрките, които съмъ взелъ и които сѫ необходими, за да се приобщи цѣлото учителство къмъ доброволна служба на нация, родина и държава, за да може чрезъ учебно-възпитателната си и професионално-просвѣтителна дейностъ да насочва и златната българска младежъ въ любовъ и преданостъ къмъ своето отечество и къмъ своя царь. (Продължителни бурни ржкоплѣскания)

Председателъ С. Мошановъ: Има думата г. Иванъ Пастуховъ да развие питането си въ връзка съ действителността на ратницитъ.

И. Пастуховъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Като пристѣпвамъ къмъ второто си питане, азъ ще кажа само едно: че г. Маневъ до преди единъ месецъ въ разговоръ съ менъ, а и по-рано, като постояненъ сътрудникъ на покойния Асенъ Златаровъ, бѣше на съвсемъ друго мнение.

Обждаатъ се: Е-е-е!

Министъръ Г. Маневъ: Моля, г. председателю, каже ли на г. Пастуховъ, че трѣбва да прави разлика между лично приятелство и убеждение.

И. Пастуховъ: И личното приятелство азъ ценя, и убеждението. Вие бѣхте противъ Консуловъ и въ това си качество бѣхте избранъ отъ насъ за делегатъ на първия конгресъ на Просвѣтния съюзъ следъ преврата.

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Моля, г. Пастуховъ!

И. Пастуховъ: Вие, г. Маневъ, бѣхте председателъ на Софийското дружество и бѣхте противъ Консуловъ. (Оживление)

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Моля, г. Пастуховъ, минете къмъ питането си.

И. Пастуховъ: (Чете) „До г. председателя на Народното събрание, за г. министра на вътрешнитъ работи д-ръ Николаевъ и за министра на народното просвѣщение г. проф. Маневъ, по изстъпленията на така нареченитъ „ратници“ срещу проф. М. Поповъ и въ еврейския кварталъ.“

Отъ нѣколко време нѣкои професори отъ Държавния университетъ, начело съ професора отъ агрономическия факултетъ Кантарджиевъ, въ съдружие съ софийски адвокати, сѫ основали особена политическа организация на „ратници“, членоветъ на която се събиратъ предимно изъ срѣдата на учащата се студентска и гимназиална младежъ. Тѣзи „ратници“ носятъ специални значки и форми, поздравяватъ нацистки и ратуватъ за идеитъ на германския нацизъмъ, отъ които на най-предно мѣсто издигатъ антинаучната и дива идея за расизма“.

Д. Търкалановъ: По-високо, Иванчо, че не се чува!

И. Пастуховъ: Азъ доста високо викамъ. — „Изглежда, че тѣхната дейностъ се толерира отъ властта, защото расистки групи на „ратници“ се допускатъ по официални тържества и паради, каквито сѫ случалитъ презъ тази пролѣтъ съ парада и тържествата на Гергьовденъ и на св. Кирилъ и Методий, дето тѣ поздравяваха групово по нацистки държавни глави и министри на народното просвѣщение“. (Оживление и възражения) Има фотографии, г-да!

Н. Търкалановъ: Покажете какъ поздравяваха.

И. Пастуховъ: Какво съм кривъ, че следъ единъ месецъ ми се отговаря на питането! Има и нѣщо ново — слушайте! (Глъчка)

Председателъ С. Мошановъ: Моля, г-да, дайте възможност на запитвача да свърши.

И. Пастуховъ: „Обаче дейността на „ратниците“ не се ограничава само съ мирна пропаганда и съ такива публични прояви. Тя надхвърля тѣзи рамки и се излива въ улични демонстрации и изстъпления, придружени съ побоища надъ мирни граждани, при пасивното държане и при явната търпимостъ на полицейскитѣ органи. Това държане на властѣта даде куражъ на ратнишкитѣ групи до толкова, че тѣ си позволиха и недавна да попрѣчатъ на общоуважаемия и голѣмъ ученъ проф. М. Поповъ да държи научнитѣ си сказки върху расизма изобщо и върху расовата принадлежностъ на българитѣ, като нападнаха съ диви викове и изстъпления и съзлививи газове хилядитѣ слушатели на сказчика въ Военния клубъ и въ затитѣ на медицинския факултетъ.

„Насърдени отъ явната толерантностъ на властѣта, „ратниците“ отидоха по-далечъ. Отъ нѣколко дни насамъ тѣхни групи, украсени на гърдитѣ съ специалнитѣ имъ значки, редовно нахлуватъ привечеръ изъ еврейскитѣ квартали, главно по ул. „Клементина“, да усмиватъ, дразнятъ и заплашватъ мирнитѣ жители-евреи на квартала, когато се разхождатъ по широката улица, докато най-сетне снощи, на 31 май — значи, преди месецъ и седемъ дни — „следъ 8 часа вечерѣта стигнаха до изстъпления, граничещи съ опити за погроми. Групи „ратници“ отъ по 30—40 души, въоръжени съ боксове и съ палки и предвождани отъ нѣкой си столиченъ адвокатъ Поповъ, нахлуватъ една следъ друга по ул. „Клементина“, между пл. „Възраждане“ и ул. „Опълченска“ и почватъ да се нахвърлятъ съ удари върху жени, деца и младежи. Създава се голѣма тревога и паника между еврейското население, които се засияватъ отъ обстоятелството, че полицията на първо време е пасувала и дори единъ старши стражаръ е разговарялъ любезно съ водача на нападателитѣ. Въ тѣзи нападения има нѣколкома евреи бити, малтретирани и ранени, мебели изъ кафенета строшени и пр. Наистина, впоследствие се явила конна стража и въдворила реда, безъ, обаче, доколкото ми се простиратъ сведенията, да е арестувала или подвела подъ отговорностъ нѣкого отъ нападателитѣ.

„Понеже всичко това е явно нарушение на закона, на реда и спокойствието на мирното население и е посегателство върху научната работа на голѣми учени и понеже разстройва и вкарва изъ криви пѣтица надеждни младежи и учащи се, питамъ:

„1. Г. министра на народното просвѣщение — какви мѣрки е взелъ или има намѣрение да вземе срещу онѣзи професори и други свои органи, които отклоняватъ учащата се младежъ отъ нейнитѣ прѣки занятия и я тласкатъ изъ антинационалитѣ и противодържавни пѣтица на расизма?

„2. Г. министра на вътрешнитѣ работи — какви мѣрки е взелъ или има намѣрение да вземе, за да успокои и предпази отъ подобни изстъпления разтревоженото мирно еврейско население въ столицата и да накаже смутителитѣ и побойницитѣ?“

Сега за доказателство докѣде сѣ отишли ...

Председателъ С. Мошановъ: Моля, г. Пастуховъ, да спазвате реда. Прочетохте питането си и Ви слушахме съ внимание.

Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, за да отговори на питането на г. Пастуховъ.

Министъръ д-ръ Н. П. Николаевъ: Г. г. народни представители! Известно е на властѣта, че въ нашата страна съществуватъ нелегално различни организации, за които органи на властѣта събиратъ нужнитѣ сведения и поддържатъ съгласно предписанията на законитѣ. Такава нелегална организация е българската комунистическа партия, секция отъ III-и интернационалъ, която преди нѣколко време се закри и всичкитѣ ѣ кадри се прехвърлиха въ нелегалната българска работническа партия, също така действаща подъ заповѣдитѣ на III-я интернационалъ. Мѣрки по отношение на престѣпницитѣ, които членуватъ и действуватъ въ кадритѣ на тая партия, както и по отношение на престѣпницитѣ отъ другитѣ партии, които образуватъ народенъ фронтъ съ работническата партия, се взематъ, и тия престѣпници се изпращатъ на органи на съдебната властъ.

Като реакция отъ тая престѣпна дейностъ въ страната, съществуватъ нелегални организации и съ други разбирания, тѣхно противоположни на разбиранията на партизанитѣ отъ работническата партия и отъ народния фронтъ. Тѣзи нелегални организации също така се следятъ отъ властѣта и също така се взематъ необходимитѣ мѣрки по отношение на лицата, които престѣпватъ законитѣ, като учредяватъ тѣзи организации и развиватъ дейността въ тѣхнитѣ кадри.

По отношение организацията на ратницитѣ за напредѣкъ на българщината, която организация е известна на властѣта, така както сѣ известни и другитѣ нелегални организации, за които по-рано казахъ и които се следятъ отъ властѣта, сѣ взети цѣла редица мѣрки. Така, тѣхнитѣ брошури: „Вѣруето на ратницитѣ за напредѣкъ на българщината“, „Нашето искане“, „Расовиятъ обликъ на българитѣ“, „Нация и изкуство“, „Равносмѣтка на марксизма“ и пр., сѣ последователно изпратени на прокурора при Софийския областенъ съдъ за инкриминиране. И действително, съ писмо № 22499 отъ 11 май 1937 г. Дирекцията на полицията е изпратила на прокурора при Софийския областенъ съдъ брошуритѣ: „Вѣруето на ратницитѣ за напредѣкъ на българщината“ и „Нашето искане“, които сѣ инкриминирани съ заповѣдъ на прокурора № 81 отъ 20 септември 1937 г.

На 13 юлий 1937 г., съ писмо № 9324, прокурорътъ при Софийския областенъ съдъ е искалъ отъ Дирекцията на полицията сведения за организацията на ратницитѣ за напредѣкъ на българщината — дали тя има утвърденъ уставъ или води конспиративенъ животъ. Съ писмо № 23700 отъ 17 юлий м. г. Дирекцията на полицията е отговорила на прокурора, че организацията съществува конспиративно, че нѣма утвърденъ уставъ и, следователно, трѣбва лицата да бъдатъ подведени подъ отговорностъ. На 22 декември 1937 г. сѣ изпратени на прокурора при Софийския областенъ съдъ, съ писмо № 27672, излѣзлитѣ тогава брошури: „Расовиятъ обликъ на българитѣ“, „Равносмѣтка на марксизма“, „За образователното дѣло и националната жизнеспособностъ“, които сѣ също инкриминирани отъ прокурора.

Смѣвремененъ съ окрѣжно № 27641 отъ 21 декември 1937 г. до областнитѣ полицейски началници въ царството, Дирекцията на полицията нарежда да се иззематъ тѣзи брошури, да се издирятъ тѣхнитѣ разпространители и да се подведатъ подъ отговорностъ.

Разузнаването на Дирекцията на полицията е дало сведения, че организацията на ратницитѣ си е създавала нѣкакъв центъръ на бул. „Дондуковъ“, където нейнитѣ членове сѣ събирали. Направи се провѣрка — единъ щателенъ обискъ на 23 януари т. г. въ помѣщенieto, иззети сѣ всички канцеларски материали, цѣлата литература, произведено е полицейско дознание, арестувани сѣ лица, и всичко това е изпратено на прокурора при Софийския областенъ съдъ, съ писмо № II—3384 отъ 19 май т. г.

На 13 априлъ т. г. г. проф. Методи Поповъ е държалъ една сказка въ Военния клубъ, на която, както е известно, група младежи сѣ явили да правятъ безредици. За два дни следъ това е била оповестена втора сказка на г. проф. Методи Поповъ. За да се избѣгнатъ тѣзи скандали, които станаха на първата сказка, тази сказка бѣше забранена. Безъ да се предупреди властѣта, обаче, г. проф. Методи Поповъ отива въ една отъ аудиториитѣ на медицинския факултетъ и свиква по негласенъ начинъ студенти и граждани, предъ които искалъ да прочете сказката си.

И. Пастуховъ: Ако позволите, г. министре, защото една неточностъ има въ това, което казахте. Г. проф. Методи Поповъ държа първата си сказка въ Военния клубъ и тогава нѣмаше никакво нападение. Сказкитѣ бѣха три. Следъ туй ...

Ми. истъръ д-ръ Н. П. Николаевъ: Не знамъ. Азъ имамъ сведение за сказката, на която сѣ станали скандалитѣ на 13 априлъ. Тя е била втора.

И. Пастуховъ: Втората сказка, на която станаха скандали, бѣше пакъ официално оповестена за въ Военния клубъ.

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Моля Ви се, оставете г. министра да говори!

И. Пастуховъ: Обаждамъ се, защото виждамъ една неточностъ. Когато публиката отива въ Военния клубъ, вратата бѣше затворена, а стражата, която пазѣше, казваше: „Отивайте въ аудиторията на медицинския факултетъ при Държавната печатница“ и тамъ станаха вече скандалитѣ.

Така че полицията знаеше за мѣстото на втората сказка и сама отправяше публиката тамъ. И лично менъ отправи тамъ.

Министъръ д-ръ Н. П. Николаевъ: Въ обясненията на г. Пастуховъ има нѣщо точно, но има и много нѣщо не-точно.

Третата сказка . . .

И. Пастуховъ: Втората е.

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Моля Ви се, г. Пастуховъ!

Министъръ д-ръ Н. П. Николаевъ: Третата сказка се забранява отъ полицията. Азъ дадохъ нареждане да се забрани, за да не ставатъ повече скандали.

Д. Гичевъ: Капитулирали сте предъ ратниците!

Министъръ д-ръ Н. П. Николаевъ: То е въпросъ на оценка, г. Гичевъ — Полицията, знаейки, че сказката е забранена, нѣколко минути преди времето, определено за сказката въ Военния клубъ, отиза тамъ. Когато публиката, която не знае, че сказката е отмиѣнена, започва да идва, слага се една табела предъ вратата на Военния клубъ съ надписъ, хората да отиватъ въ медицинската аудитория, и не полицията, а инициаторитъ на тази не-позволена сказка сж насочили частъ отъ публиката да отиде въ медицинската аудитория.

И. Пастуховъ: Менъ лично полицаятъ ме насочи за тамъ.

Министъръ д-ръ Н. П. Николаевъ: Полицията не е зна-яла и когато отива, отива късно и по този начинъ не е могла да предотврати безредицитъ, които станаха въ медицинския факултетъ. Това е самата истина. Обаче лицата, които сж предизвикали безредицитъ и на втората сказка въ Военния клубъ, и на третата сказка въ медицинския факултетъ, сж заловени, подложени сж на разпитъ, произведено е дознание и заедно съ дознанието сж изпратени на прокурора при Софийския областенъ съдъ съ писмо № II—2933 отъ 20 априлъ 1938 г. за подвеждането имъ подъ отговорностъ.

Както виждате, г. г. народни представители, полицията си е изпълнила дълга въ всички случаи, които се посочиха дотукъ отъ запитвача.

Има още други факти, които се посочватъ отъ запитвача. Група младежи, окичени съ значката на ратниците — далъ съмъ нареждане сжщо така да не се допуска носене-то на тая значка — . . .

И. Пастуховъ: Носятъ я.

Министъръ д-ръ Н. П. Николаевъ: . . . се разхождали изъ еврейския кварталъ и, както се казва въ питането, „дразиятъ и заплашватъ мирнитъ жители евреи на квар-тала, когато се разхождатъ по широката улица, докато най-сетне снощи, на 31 май, следъ 8 ч. вечеръ, стигнаха до изпълнения, граничени съ обити за погроми. Групи ратници отъ 30—40 души, въоръжени съ боксове и съ палки и предвождани отъ нѣкой си столиченъ адвокатъ Поповъ, нахълтватъ една следъ друга по ул. „Клементина“, между пл. „Възраждане“ и ул. Опълченска“ и почватъ да се нахвърлятъ съ удари върху жени, деца и младежи. Създава се голѣма тревога и паника между еврейското население“ и т. н.

Г. г. народни представители! Отъ сведенията, които ми се дадоха отъ органитъ при Дирекцията на полицията, све-дения, на които азъ нѣмамъ абсолютно никакви осно-вания да не вѣрвамъ, защото досега моитъ органи не сж ми дали никакви доказателства, че иматъ пристрастие къмъ едни или други нежелани организации — както виждате, досега тѣ сж изпълнили дългъ си къмъ тѣхъ — се вижда, че сведенията на г. Пастуховъ не отговарятъ на истината. Истината, така, както се излага отъ моитъ органи, стои малко по-иначе.

Никакви групи ратници, снабдени съ знакове, не сж се разхождали по тѣзи улици да провокиратъ еврейтъ, а об-ратното — организирана еврейска група отъ евреи без-работни, евреи, платени отъ една организация, за която полицията още не се е добрала до сведения, които били застанали на постъ въ едно кафене, което се нарича „Це-пелинъ“, и сж чакали тамъ, имали сж нареждане, ако мине нѣкой презъ еврейската махала съ знака на ратниците, да го нападнатъ и набиятъ.

И. Пастуховъ: Значи, бититъ виновни!

Министъръ д-ръ Н. П. Николаевъ: Не на 31 май, а на 30 май тази група, която е била отъ 4—5 души, спрѣла лицето Асенъ Николовъ, което носѣло ратническия кръстъ, придружено отъ братовчедката си, 14-годишна ученичка въ една отъ софийскитъ гимназии, спрѣла го и му казали да си смѣне знака. Той не искалъ да го смѣне, станало сбиване, но инцидентътъ този пътъ не взелъ по-голѣми размѣни, защото въ този моментъ се появилъ полицейски патрулъ и еврейтъ-нападатели се разбѣгали.

На следващия день, 31 май, инцидентътъ по сѣщия на-чинъ се е повторилъ съ сина на софийския адвокатъ Георги Чернооковъ — Любенъ Г. Чернооковъ, живущъ на ул. „Клементина“, до площадъ „Възраждане“, който си отивалъ вкъщи съ единъ познатъ, носейки и двамата на реверитъ си знака на ратниците. Тѣ били нападени отъ сжщата тази групичка евреи и станало сбиване, при което е нанесенъ жестокъ побой на Любенъ Г. Чернооковъ, като сж му раздрали устата. Следъ това всѣки единъ отъ минаващитъ, който се е опитвалъ да защити Любенъ Чер-нооковъ, билъ нападанъ отъ тази разярена тѣла евреи. Полицията се е явила на мѣстото, направила е необходи-митъ задържания и е произвела дознание. Побойниците се знаятъ, обаче и досега не е установено, по чие нареждане тѣзи господа сж вършили тия побоища. Ние имаме всич-китъ основания да предполагаме, че тукъ имаме работа съ една провокация, каквато сж и тѣзи картички, които г. Пастуховъ искаше да покаже тукъ. Тѣзи картички сж известни на голѣма частъ отъ васъ, и по моя оценка и по оценката на всѣки здравомислещъ българинъ, сж една най-долна провокация, целяща да създаде едни настро-ения, за каквито нѣма основание да сжществуватъ въ бъл-гарското общество.

Г-да! Ние нѣмаме основание да раздухваме и да на-саждаме нѣкакъвъ антисемитизмъ отъ рода на този, който сжществува въ другитъ страни; ние нѣмаме ни-каквъ интересъ да създаваме раздори между българ-скитъ подданици. И затова бъдете уверени, че органитъ на властта, ако се добератъ до виновниците за тѣзи про-вокации, ще си изпълнятъ дългъ. Засега, обаче, тѣзи яв-ления сж сравнително нови и освенъ това имаме доста-тъчно основания да подозираме, че тѣ идатъ отъ друга страна, която има интересъ да п ъже, че въ България има безредици, че въ България се създава нѣкакъвъ антисе-митизмъ и че има нѣкаква фашистка, хитлеристка и не-знамъ-каква-си опасностъ, за да се оправдае сжществу-ването на други организации съ противоположни тен-денции. Въ това отношение ние бдимъ и ще изпълнимъ дългъ си. Властта нѣма да позволи провокации нито отъ дѣсно, нито отъ лѣво. Азъ и вчера казахъ, че нашиятъ пътъ не е пътътъ на дѣснитъ провокации, не е и пътътъ на лѣвитъ провокации; нашиятъ пътъ е да вървимъ на-предъ къмъ защита общитъ и голѣмитъ интереси на бъл-гарския народъ, интереси, които не могатъ да бъдатъ за-тъмнени отъ капризитъ, отъ лудоритъ или отъ нечестнитъ намѣрения на когото и да било. (Ржкоплѣскация)

И. Пастуховъ: Г. министре! . . .

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Моля!

И. Пастуховъ: Азъ искамъ да кажа нѣщо хубаво, г. председателю! (Възражения)

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Моля, г. Пастуховъ, седнете на мѣстото си.

И. Пастуховъ: Азъ щѣхъ да кажа, че съмъ доволенъ отъ това, че сж взети мѣрки, . . .

Председателъ С. Мошановъ: (Силно звъни) Моля, г. Па-стуховъ!

И. Пастуховъ: . . . но за да се установятъ фактитъ, не-обходима е една парламентарна анкета. (Възражения)

Председателъ С. Мошановъ: (Силно звъни) Г. г. стено-графитъ нѣма да записватъ нищо отъ това, което говори г. Пастуховъ!

Втори пътъ Ви избличавамъ, г. Пастуховъ. На какво причина това! Нима искате да Ви изгоня?

И. Пастуховъ: (Възразява)

Председателъ С. Мошановъ: Г. г. народни представители! Азъ употребихъ по отношение на г. Пастуховъ думата „изгоня“, защото не се действа въ реда, за който правихъ апелъ въ началото на заседанието, и председа-телътъ вече не може да действа . . .

И. Пастуховъ: Г. председателю! Азъ искахъ да кажа, дали съмъ доволенъ или не отъ отговора на г. министра.

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Моля Ви се, г. Пастуховъ, оставете ме да се изясня. На какво прилича това?

Г. г. народни представители! Ние имаме правилникъ за вътрешния редъ, който казва, че питащия прочита питането си, министърътъ отговаря, и въпросътъ се приключва. Първиятъ пътъ позволихъ на г. Пастуховъ да каже нѣколко думи. Сега, следъ като се свърши съ питането, г. Пастуховъ, както виждате, наново се мъчи да държи речъ.

И. Пастуховъ: За изгонването е въпросъ, г. председателю. Азъ искамъ да зная, кой правилникъ дава право на председателя да изгонва народни представители!

Председателъ С. Мошановъ: Всѣки правилникъ изгонва, като изключва.

И. Пастуховъ: Едно е „изключване“, друго е „изгонване“.

Председателъ С. Мошановъ: Ако Вие се държите прилично, безспорно е, че никога нѣма да получите една потешка дума.

И. Пастуховъ: Къде е неприличното ми държане?

Председателъ С. Мошановъ: Моля Ви се, г. Пастуховъ. Ето, прекъсвате ме на всѣка дума. Азъ Ви предупреждавамъ.

И. Пастуховъ: По отношение на мене можете ли да кажете „изгоня“?

Председателъ С. Мошановъ: Вие виждате азъ правя апелъ за приличие къмъ всички. Вие, обаче, системно нарушавате реда.

И. Пастуховъ: Никога системно не съмъ нарушавалъ реда.

И. Петровъ: Г. председателю! Ако ми позволите, искамъ да задамъ само единъ въпросъ къмъ г. министра на провъвѣтата.

Председателъ С. Мошановъ: Той още не е отговорилъ на питането къмъ него, а и не мога да Ви позволя да задавате въпроси.

А. Цанковъ: Бихъ желалъ, г. председателю, да ми позволите да задамъ на г. министра единъ въпросъ въ връзка съ това питане.

Председателъ С. Мошановъ: Не мога, г. Цанковъ. Вие виждате, г. г. министритѣ иматъ добрата воля да отговарятъ днесъ на всички питання, и на най-сложнитѣ. Моля Ви се, обаче, отговорете и Вие съ същото спазване на реда. Вие сте бивши председатели на Народното събрание, и Ви моля да ме разберете.

А. Цанковъ: Азъ искамъ да ми позволите да задамъ само единъ въпросъ.

Председателъ С. Мошановъ: Не мога да Ви позволя.

А. Цанковъ: Добре.

Председателъ С. Мошановъ: Отправете питане и ще Ви бжде отговорено.

Има думата народниятъ представителъ г. Никола Стамболиевъ да прочете питането си.

Н. Стамболиевъ: (Отъ трибуналъ) Г. г. народни представители! Въ връзка съ станалия инцидентъ на 2 юний, Ботевиятъ празникъ, между учащата се младежъ въ гр. Варна, депозиралъ съмъ следното питане до г. министра на народното просвѣщение (Чете)

„Господине министре! Управата на студентската българо-югославска секция при Варненската търговска академия въ свое заседание отъ 31 май т. г. е взела решение да участва въ отпразднуването на Ботевия денъ, 2 юний т. г., общъ студентски празникъ. За целта била поставена обява, разрешена отъ академичнитѣ власти, съ която се приканвали членоветѣ и съмишленицитѣ на секцията да взематъ участие въ чествуването. Сутринта на 2 юний т. г. се строили предъ академията подъ

командата на опредѣленъ за целта студентъ, за да отидатъ на мотебена, който щѣлъ да се отслужи въ катедралната църква. На г. ректора отъ страна на секцията се заявило, че манифестацията имъ ще мине мирно и при пъленъ редъ, както подобава на академична младежъ. Командуваниятъ колоната отправилъ апелъ къмъ колежитѣ си да спазватъ строго реда и да отбѣгватъ да влизатъ въ пререкания съ колежитѣ си легионери, членове на студентското дружество „Христо Ботевъ“, които се закачили, че съ груба сила ще осуетятъ участието на секцията въ празненството и не ще позволятъ въ никой случай да манифестиратъ последнитѣ подъ трицѣтния плакатъ на студентската българо-югославска секция. Тази вулгарна закана, отправена въ присѣтствието на г. ректора, бѣ проведена въ изпълнение по единъ вандалски начинъ. При изтизането на г. г. професоритѣ отъ академията г. ректорътъ поздравилъ студентитѣ-легионери като на тия отъ българо-югославската секция, които по членуемость сѣ били повече отъ първитѣ, при командуване „мирно“, ректорътъ не обърна никакво внимание. Оскърбителното пренебрежение на г. ректора къмъ тѣхъ (студентитѣ при секцията на българо-югославското сближение), настрѣхли нападателитѣ намерения на студентитѣ-легионери. При командуване „мирно“, за да мине знамето на студентското дружество „Христо Ботевъ“, следъ което следваше колоната на легионеритѣ, „шурмова група“, съставена отъ легионери — професионални побойници, въоръжени съ палки, камъни, боксове и пистолети, се нахвърлила звѣрски върху чуждото отдѣление на секцията българо-югославско сближение, разкъсвайки вънцитѣ и българския трибагеникъ. Завърза се ржкопашенъ бой предъ поразеното гражданство и професорското тѣло, бой, който по своята жестокостъ трудно се поддава на описание. Въ побоя вземали участие и ученици, гимназисти-легионери, които преди това били строени и командувани отъ единъ студентъ-легионеръ. Патентованитѣ „патриоти-легионери“, подкрепени отъ казачата група екзалтирани ученици, които ги снабдявали съ парчета отъ летви и камъни, нанесли тежъкъ побой на много студенти, манифестиращи по скромнень начинъ почитта си къмъ великана Ботевъ и своето миролюбие и демократизмъ. Тѣ предвиждали този инцидентъ — секцията на българо-югославското сближение — и затова помолили предварително г. ректора на академията да се провъвѣрятъ личнитѣ карти на студентитѣ, обаче той имъ заявилъ, че това било неудобно за момента. Това тѣхно настояване се оправдало отъ факта, че тѣ виждали, какво въ групата на студентитѣ-легионери имало повече отъ 40—50 души ученици въ униформа гимназиална, и то отъ първитѣ класове, съ студентски шапки. Следъ нападението ученицитѣ бѣгомъ се събрали предъ клуба си на пл. „Мусала“, където посрещнаха ентусиазирани отъ „победата“ съ вливане ржка по фашистски легионеритѣ-студенти. Полицията, вмѣсто да изпълни дълга си, като арестува побойницитѣ, поиска да задържи командуващитѣ колоната на секцията. Энергичното застъпничество, обаче, на гражданството предотврати арестуването. Този инцидентъ и побой става, както казахъ по-горе, въ присѣтствието на професорското тѣло при академията, което, за съжаление, безъ всѣкаква интервенция напуста, и двѣтѣ колони произволно сами манифестираха. Разпрѣснатата колоната на студентитѣ отъ секцията се събра наново и подъ строй се отправи за къмъ катедралата, но предъ клуба на легионеритѣ пакъ същата група самозабравили се ученици ги посрещнаха съ камъни и съ гаменски викове. Благодаримитѣ студенти отъ секцията, виждайки явно проявената враждебностъ на легиона и ученическитѣ банди и възможността за едно ново кърваво стълкновение, предсечеи да се върнатъ въ морската градина, гдето се поклонили предъ бюста на Ботевъ и се разотишли“.

Б. Абаджиевъ: Въ земеделско време не ставаха ли сбивания?

Н. Стамболиевъ: Въ земеделско време може да сѣ ставали, но въ днешно време не бива да ставатъ.

Председателъ С. Мошановъ: Вие си прочетете питането. Г-нъ министърътъ ще отговори.

Н. Стамболиевъ: (Продължава да чете) „Целитѣ и задачитѣ, които преследва студентската българо-югославска секция при Варненското висше търговско училище, сѣ цели и задачи за сближението на българския и югославския народи.“

Въз основа на всичко гореизложено и на основание на чл. 68 отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, моля г. министра да ми отговори:

1. Известен ли Ви е този печален инцидент и тия побоища между студентството и учащата се младеж във Варна, които ронят престижа на учебното дѣло и, ако това Ви е известно, какви мѣрки сте вземали за наказанието на виновните?

2. Мислите ли, че е крайно време да се обуздае тази слободия — легионерска у учащата се младеж, която руши дисциплината както въ училището, така и всрѣдъ обществото и не смѣтате ли, че учебниятъ заведения не сѣмѣсто на подобни прояви и че носителитъ на подобни идеи трѣбва да бъдатъ отстранени отъ тѣхъ?"

Председател С. Мошановъ: Има думата г. министърътъ на народната просвѣта да отговори на дветѣ питання.

Министъръ Г. Маневъ: Г. г. народни представители! И дветѣ питання засѣгатъ въпроса за насокитъ и идеалитъ на нашата училищна младеж. Понеже при дебатитъ по отговора на тронното слово единствениятъ въпросъ, съ който се засегна Министерството на народното просвѣщение, бѣше само тоя — за българската младеж, азъ смѣтамъ, че ще се повтори, ако говоря и тогава и сега, още повече, че по просвѣтната политика азъ ще се изкажа или когато разглеждаме новия законъ за народното просвѣщение, или при бюджета на Министерството на народното просвѣщение.

Но за да може и сега да получите представа за настоящитѣ идейни настроения на младежта, ще ми позволите и при тѣзи питання да си послужа съ малко история.

Нѣкогашнитѣ настроения на младежта бѣха обикновено лѣвичарски. За тогавашното време новитѣ интернационални идеи на марксизма, преплетени съ увлѣчението на младежта за повече правда, за повече свобода, братство и равенство, бѣха най-големата примамка. Националната идея всрѣдъ младежта се ограничаваше преди тридесетъ и нѣколко години само около македонското движение. Спомнятъ си мнозина, че много младежи напускаха училищата, напускаха Университета, за да отидатъ въ македонскитѣ планини, където нѣкои отъ тѣхъ сложиха и своитѣ кости въ името на националната идея. Но това бѣха малцина. Множеството бѣше настроено лѣвичарски и не по друга причина, а по причина на това, че неговитѣ ръководители бѣха съ лѣвичарски настроения. Ако вие разгърнете архивата на разтуренитѣ организации, които се пазятъ въ Народната библиотека, вие ще намѣрите документи за това. Има повече отъ 500 такива. Ще ви позволя да прочете само два, за да видите какъ се е възпитавала тогава нашата училищна младеж. (Чете) „Управително тѣло на учителската социалдемократическа организация, София, ул. „Царъ Самуил“ № 50. № 71. До секретаря на ученическата социалдемократическа група, Шуменъ. Скъпи другарю! Получихме писмото ви № 1, съ което ни съобщавате за конституирането на шуменската социалдемократическа група. По този поводъ искаме да ви съобщимъ следното: вашата група, съгласно едно конгресно решение на организацията отъ третия редовенъ конгресъ, се намира подъ непосредственото ръководство и идейно влияние на шуменската учителска социалдемократическа група. Ето защо, всичко, което върши вашата група, трѣбва да става съ знанието на учителската група. За тази целъ вашата група трѣбва да приеме единъ изпратенъ ръководител. Такъвъ може да бѣде другарятъ (името). За уреждане на този въпросъ настоятелството на ученическата група трѣбва да се срещне съ настоятелството на учителската социалдемократическа група въ Шуменъ. Що се отнася до изработването на плана за бѣдещата дейностъ на групата, изработването нека стане отъ вашето настоятелство, съвмѣстно съ настоятелството на учителската социалдемократическа група и другаря ръководител (името). Това, което на първо време трѣбва да направи вашата група, то е да организира една стегната работа за разпространение на вестника, особено между ученицитѣ отъ IV-ти курсъ. Също така трѣбва да има и постоянна организация на настоятелствената работа за разпространение на всички партийни книги, органи и брошури. Членовѣтъ на групата да се снабдяватъ съ по-важнитѣ книги и брошури, издавани отъ нашата партийна книжарница. Другари, само съ тѣсна организационна идейна връзка социалдемократическитѣ работнически, учителски и ученически групи могатъ да работятъ за общия успѣхъ на социалдемократията“.

Другъ документъ № 177, по-краткъ: (Чете) „Нека не се изпуска изъ предвидъ, другари, че интереситъ на организацията ни налагатъ голѣми грижи, за да поставимъ утврденитѣ учители още отъ училището подъ наше влияние. Да запазимъ едно външнотелно число ученици, да имъ дадемъ социалистически знания. Чрезъ групата и кръ-

жовска работа надъ ученицитѣ ние си изкарваме готови кадри за бѣдещата дейностъ на организацията“.

Д. Търкалановъ: Коя година е било?

Петко Стояновъ: Коя година?

Министъръ Г. Маневъ: Преди войнитѣ, г-да! Преди 1912 г.

И. Пастуховъ: Тогава и министърътъ бѣше социалистъ.

Министъръ Г. Маневъ: Не бѣхъ социалдемократъ. Бѣхъ радикалъ. Никога не съмъ билъ широкъ социалистъ.

И. Пастуховъ: И то отъ лѣвитѣ радикали.

Председател С. Мошановъ: (Силно звѣни) Моля, тишина, г-да!

Министъръ Г. Маневъ: Нека ви спомня, г. г. народни представители, че и следъ войнитѣ клубовѣтъ на широки и комунисти се пѣлѣха съ учащата се младеж. Особено комунистическата партия почна да развива огромна дейностъ. Всички си спомняте годинитѣ 1923 и 1925, когато ученици не само бѣха поставяни на скамейката на подсъдимитѣ, но и когато ги влачеха съ пранги по улицитѣ, както тукъ въ София, така и въ провинцията. Бѣха осмѣждани ученици по на нѣколко години строги тъмниченъ затворъ. Въ училищата и въ Университета презъ тия времена не можеше да се помисли за национализъмъ. Едва въ 1925 г. се образува първата националистическа студентска организация „Хр. Ботевъ“ при Университета. И наскоро следъ това — Българскиятъ националенъ студентски съюзъ БНСС. Въ същото време се образува и тѣй наречениятъ БОНСС, комунистически, а именно Български общъ народенъ студентски съюзъ. Почна се една страшна борба между тѣхъ. Но националиститѣ оставатъ винаги слаби, особено въ Университета. Борбата се водѣше предимно отъ БОНСС срещу всички останали. Мнозина може би си спомнятъ, че презъ 1931 г. Университетътъ бѣше и окървавенъ отъ тия именно борби на БОНСС.

По-късно борбата продължи и стигна дотамъ, че се намѣсиха и други елементи, които бѣха близки до комунистическата партия. Спомнятъ си нѣкои отъ господата тукъ — съжалявамъ, че въ този моментъ нѣма този, който знае много добре това — че въ това време не само комунистическата партия и БОНСС, но заедно съ тѣхъ и подуенскитѣ и други дружби заобиколиха Народното събрание, заобиколиха и Университета и поискаха насилиство, чрезъ организирано, ако щете, нападение да се деградира, да се премахне единъ професоръ отъ Университета. Дотамъ бѣше стигнала работата, че действително господата, които тогава бѣха въ деканския съветъ на Университета, начело съ ректора и известни народни представители отъ блока, които тогава бѣха членове на академическия съветъ, настояха и се взе решение да бѣде изпѣденъ единъ професоръ подъ натиска на тия именно тѣли. Обаче академическиятъ съветъ следъ дълъз съпротива успѣ да устои.

Борбата отиваше още по-далече. Почнаха се побоища между различнитѣ организации, особено между тия, за които става дума сега въ този моментъ. Създадоха се нови национални организации, създаде се групата „Огнецъ Парсий“, следъ това се създаде и тази именно легионерска организация, за която става дума сега, а миналата година се създаде и ратническата организация, за която ми прави питането г. Пастуховъ.

Тия организации, г-да, успѣха дотамъ да тероризиратъ Университета, че въ Университета презъ пролѣтнитѣ месеци, особено презъ м. май, на 1 май и на 2 юний, Ботевия празникъ, ставаше невъзможно да се четатъ лекции. Най-сетне при едно стѣлкновение между тия групи академическиятъ съветъ мина къмъ една остра и строга мѣрка. При едно нападение въ Учителската каса отъ страна на БОНСС той изключи 47 души завинаги, приложи туй наказание и по отношение на останалитѣ и взема решение, че който се числи въ БОНСС е вѣнъ отъ Университета, изключенъ завинаги. И Университетътъ окончателно се усмири.

Въ 1934 г., следъ 19 май, когато политическитѣ водачи бѣха навели глава безропотно; когато се нанасяше ударъ на нашитѣ национални организации и институции, въ началото на есенята Българскиятъ националенъ студентски съюзъ взема инициативата да освети своя домъ въ Берковица. Тамъ студентството бѣше поканило и Н. В. Царя. Българската младежъ не можа да скрие своя възторгъ къмъ своя любимъ царъ, който тя изрази чрезъ ентузиа-

зиращи и възторжени овации и национална манифестация. Както е известно, снимките по този случай не само че не бяха допускани във вестниците, но нито от представителите на студентството бяха интернирани. През м. декември същата година, една от най-тежките за българската държава, това беше организацията „Хр. Ботев“ от Софийския държавен университет, която в паметните дни на празника на Университета, 8 декември, и в деня на освещаването на Ректората — 16 декември — прояви своя възвишен патриотизъм и показа на унлата българска общественост, че и в тази страна, въпреки всичко, младото, жизненото е на поста си. И тия възторжени манифестации на родолюбие и на обич към държавния глава бяха подети на 1 януари 1935 г. също така от младежта в армията, от младото офицерство, за да се спре държавната кола, тласкана от група честолюбци, по нанадолнището въ пропастта. (Ръкоплетскания)

Оставена младежта на себе си, тя веднага отразява и ония настроения, които се пораждат въ широките народни маси. Знаейки всичко това, известни политици, когато изгубят всякаква връзка с народа, а искат да бъдат начело на управлението, домогват се до младежта, чрез която се опитват да правят кариера, особено ако те бъдат улеснени от известна международна обстановка. Такава международна обстановка имаше въ 1936 година. По заповед на коминтерна се създадоха вече народните фронтове. Спомнете си за народните фронтове въ Испания, въ Франция и въ други държави, където университетската младеж от народния фронт почна своите борби, за да докара испанските междоусобици, които траят и до днес.

Д. Петковъ: Кой може да мисли това? Сериозно ли е това твърдение?

Председател С. Мошановъ: (Звъни) Моля, това е за Испания, не е за България.

Д. Гичевъ: Въ всеки случай това не е за Варна.

Министъръ Г. Маневъ: Естествено, че ние, българите, г-да, от тази мода не можахме да останем назадъ. Представи се и у насъ случай за такъв народен фронтъ.

Въ 1936 г. през м. мартъ организацията „Хр. Ботевъ“ тръгнаше да прави своите избори. През тия избори — понее времето още беше у насъ такова, позитивният хоризонтъ беше още спокоенъ — явиха се 6—700 души националисти. Господата, които въ оня моментъ поискаха да образуват народен фронтъ, веднага от невиделица, от неизвестността намъриха 12.000 л. и платиха членските вноски на 1.200 души, между които имаше и малко мъртви души. Въ всеки случай имаше 1.200 заявления, за да могат тия хора да превземат организацията „Хр. Ботевъ“ и от национална да я превърнат въ народен фронтъ. Но това нито се схвана от управата на Университета и Университетът не позволи да се отиде по-нататък. Тогава се опитаха по друг път. Другият път беше основането на специални междуградски организации съ известни тенденции. Такава една се образува от Северна България и тази организация избра за свой почетен председател единъ професоръ от Университета, а пък за свое настоятелство беше поставила 5 души комунисти съ досиета въ полицията. Тази организация почна да проявява животъ. И наистина, на празника на Университета, вмѣсто да отиде тамъ, където се весели златната българска младеж на своя празникъ, тя се отиде съ своя почетен председател и съ известни политици, които се намиратъ тукъ от лѣво, и въ „Гамбринусъ“ извърши своето празненство. Снимките по този случай, обаче, намъриха мѣсто въ вестниците и азъ ги притежавамъ тукъ. Въ всеки случай тази организация продължи по-нататък и тя послужи за изходно положение при произвеждане на изборитъ. Азъ имамъ писма и до министерството, и до Университета, от които е ясно, че членоветъ на тази организация сѣ били намѣрени и заловени въ моментъ на агитация точно въ този северобългарски край. Съ това искамъ да ви кажа, г-да, че въ този случай лѣвата, тъй да се каже, вълна от народния фронтъ искаше да залѣе Университета, но не можа да успѣе. Въ този моментъ тѣзи организации, които ви споменахъ, макаръ и погрѣшно насочвани, почнаха да заливатъ не само университетската младеж, но и младежта въ гимназитъ. Сега именно ще дойда на тѣзи организации.

Естествено е, г-да, че се налага на всяка отговорна власт да вземе нужните мѣрки, както това е направилъ г. министърътъ на вътрешните работи по отношение на

тѣзи лица, които сѣ се провинили и сѣ вънъ отъ училището. Сѣшитъ мѣрки, г-да, и азъ вземамъ. Тѣзи организации — ратническата и легионерската, действително сѣ заели вече едно мѣсто и въ училищата. За ратническата много малко може да се каже, защото до този моментъ отъ никоя дирекция на гимназия азъ нѣмамъ никакво съобщение. Може би има, но азъ не вѣрвамъ. Сигурно това сѣ отдѣлни единици. За легионерската, обаче, мога да кажа — на туй, което говори г. Стамболиевъ въ неговото питане, следъ малко ще се спра — че съществува въ гимназитъ у насъ, обаче на съвършено друга база, а не на тази, на която съществува въ Варна.

Сега конкретно на питането на г. Пастуховъ. Той пита: „Какви мѣрки сѣмъ взелъ или имамъ намѣрени да взема срещу ония професори и други свои органи, които отклоняватъ учащата се младеж отъ нейните прѣки занятия и я тласкатъ изъ антинационалистичнитъ и противодържавни пѣтища на расизма?“ Ще отговоря следното. Още миналата година, г-да, през м. юний за прѣвъ път ми изпратиха единъ грѣцки вестникъ, списванъ на френски, „Messager d'Athènes“, въ който беше казано, че единъ професоръ отъ агрономическия факултетъ е застаналъ начело на една нова национал-социалистическа партия; казваше се и името му. Азъ, въ честството ми на ректоръ веднага направихъ запитване въ Академическия съветъ и поискахъ да се взематъ мѣрки срещу единъ професоръ, който си позволява да застава начело на нова партия, защото това е забранено не само за Университета, но изобщо е забранено отъ законитъ на страната. Агрономическиятъ факултетъ ми отговори, обаче отговорътъ не беше задоволителенъ и беше даденъ въ края на учебната година — началото на м. юлий. Азъ останахъ недоволенъ и върнахъ обясненията. Какво е направено после по този случай, не зная. За прѣвъ път тази година, и то единственъ път, случайно попаднахъ въ заседание на Академическия съветъ, където бѣхъ повиканъ за известни обяснения, точно на инцидента, който се разглежда тукъ преди малко. Отъ сведенията, които се дадоха тамъ, излѣзе, че действително въ медицинската аудитория сѣ били студентитъ отъ външни хора, касапски, хлѣбарски и други работници, водени, за съжаление, отъ известни поиздигнати, по-интелигентни хора, зѣболѣкари и т. н. . . .

И. Пастуховъ: И двама нѣмци.

Министъръ Г. Маневъ: Това не зная. Въ всеки случай това не се спомена. Студентитъ бѣха бити, а г. Поповъ въ него моментъ не е билъ въ аудиторията. За това Академическиятъ съветъ изказа своето съжаление и нареди анкета. Азъ запитахъ въ Академическия съветъ за резултатитъ отъ тази анкета, обаче и до днесъ днешенъ менъ не сѣ ми съобщени.

Нѣкой отъ нар. представители: Чудна автономия!

Министъръ Г. Маневъ: Казвате „Чудна автономия“. Ще ви отговоря за това — ще отворя една скоба, за да отговоря. Има две групи, господа професори. Едната група е отъ 15—20 души — това сѣ общественици, политици, хора, имената на които ще срещнете въ вестниците; хора които вие познавате. Има и една друга група, която се състои отъ 115—120 души, които сѣ хора на науката, на работата; хора, които денонощно работятъ въ своитъ кабинети и лаборатории, които сѣ известни и на Западъ съ своитъ научни трудове; хора, които отиватъ по конгреси, които отиватъ и получаватъ хонорисъ кауза — почетна докторска титла отъ различни университети. Това сѣ огромното мнозинство отъ професоритъ въ Университета. (Ръкоплетскания) Това е Университетътъ, г-да. И азъ ви моля, когато говорите за Университета, да нѣмате това погрѣшно впечатление отъ тѣзи 15—20 души, а да знаете, че има работници на науката, които работятъ денонощно и разнасятъ славата на българската наука по всички краища, ако щете, на земното кълбо. (Ръкоплетскания)

А. Цанковъ: (Възразява)

Д. Търкалановъ: Известенъ ли е въ Европа водачътъ на ратнитѣ?

Министъръ Г. Маневъ: Не е известенъ.

Мѣрки срещу ратнитѣ, било професори, било студенти, вѣрвамъ, че ще ги вземе Университетътъ, защото той, макаръ и автономно учреждение, държи здраво на престижа си. Въ този моментъ азъ силно вѣрвамъ, че Академическиятъ съветъ ще постави въ туй отношение всѣкиго на мѣстото.

Колкото се касае до второто писане, въ което се за-сѣга вече и училището, ще ви изложда причинитѣ за разви-лия се инцидентъ, който ни изтъкна тукъ г. Стамболиевъ. Предъ менъ тукъ сѣм официалнитѣ рапорти на ректора на Академията и на директора на Варненската мъжка гимназия.

Накратко работата се състои въ следното. Действи-телно, моитѣ сведения много се различаватъ отъ това, което се съобщава отъ г. Стамболиевъ. Подробности сѣм вѣрни, имало е бой, обаче сѣмщината на въпроса е малко различна. Имало е въ Варна студентска органи-зация „Хр. Ботевъ“ съ 700 души членове отъ 1,080 сту-денти въ Академията. Отъ тѣзи 700 души 300 души сѣм легионери и тѣ отъ петъ години насамъ държатъ настоя-телството на организацията „Хр. Ботевъ“. Освенъ това, има две други групи, едната група на Дружеството за българо-югославско сближение, която брои всичко 30 члена, и друга една група, Русенска студентска корпо-рация, „Приста“ мисля, че се казва, която брои 25 члена. Разбира се, че между 700 души отъ „Хр. Ботевъ“ не всички сѣм легионери. Последнитѣ, естествено, иматъ своя опозиция, която желае на всѣка цена да вземе настоя-телството. Понеже настоятелството е, което дава вилъ, че празнува, то е, което взема участие, то е начело на праз-дненството, ясно е, че другата страна иска да оспори и се нарежда при другитѣ две дружества. Членоветѣ на дру-гитѣ две дружества, които нѣматъ нищо общо съ празника на Ботевъ — това е 2 юний, Христо Ботевиятъ денъ — естествено е, че биватъ най-напредъ поканени отъ другитѣ да се наредятъ въ общата колона. Тѣ не желатъ. Това тѣхно нежелание — така е въ официалния ра-портъ — . . .

И. Петровъ: Вѣрно е.

Н. Стамболиевъ: Той е празникъ на всички студенти.

Председател С. Мошановъ: Вие сте питачъ Г. ми-нистрътъ не е билъ тамъ.

Министъръ Г. Маневъ: Г. ректорътъ е тръгналъ и се е наредилъ, заедно съ другитѣ преподаватели, начело на колоната. На първо време той е увещавалъ и другитѣ да застанатъ въ общата колона, обаче тѣ сѣм се отдѣлили. Настанало е сбиване по този случай и при туй сбиване, както се съобщава въ питането на г. Стамболиевъ, е имало и ученици. За ученицитѣ г. директорътъ съобщава следното — за тѣхъ азъ непосредствено нося отговор-ностъ и ще ви кажа какво е станало. Ученицитѣ, въ две паралелки, сѣм били заведени отъ двама учители на тър-жеството. Почакали сѣм, обаче дошли сѣм то тѣхъ слу-хове, че е станалъ бой предъ академията — не тамъ; къ-дето е щѣло да стане тържеството. Учителитѣ сѣм из-лѣзли благородумни, казватъ „кръгомъ“ на сеонѣ уч-еници и си отиватъ. Г. директорътъ ми съобщава, че може да е имало ученици, обаче тѣзи ученици сѣм били или отъ Сръдното търговско училище, което се помѣщава въ сѣм-ното здание на академията, или пъкъ отъ тѣзи 124 души ученици, които тази година сѣм напустили гимназията — има голямо напускане на гимназията.

Ето, при това положение е станала тази случка, която, естествено, никой не може да одобри, още повече че се касае до побоища, при които е имало и счупени глави.

На втория въпросъ на г. Стамболиевъ, „Мислите ли, че е крайно време да се обуздае тази слободия — леги-онерска у учащата се младежъ, която руши дисциплината както въ училището, така и всрѣдъ обществото и не смѣтате ли, че учебнитѣ заведения не сѣм мѣсто на по-добни прояви и че носителитѣ на подобни идеи трѣбва да бъдатъ отстранени отъ тѣхъ“, ще отговоря: нѣма да се намѣри нѣкой, който да одобри подобни прояви на ле-гионеритѣ и, както казахъ по-рано, азъ ще взема всички мѣрки, които да премахнатъ подобни прояви. Колкото за идеитѣ, г. г. народни представители, ще ви подчертая, че тукъ има два елемента: форма и съдържание. Макаръ че съ появата на легионеритѣ и други националистически идейни организации комунизмътъ заедно съ лѣвичар-ството да бѣше изтласканъ отъ училищата, азъ не сѣмъ съгласенъ съ оная ожесточеностъ, съ която легионеритѣ особено атакуваха не само лѣвичаритѣ, но и мнозина мирни учаци се, които не бѣха съ тѣхъ. Създаде се една борба, арена на която бѣше училището. Естествено, всѣки, който отговаря за сигурността въ училището, нѣма да позволи подобни прояви. Но, г-да, външни фактори, които се намѣсватъ въ училището и които създаватъ ин-циденти, отъ рода на тѣзи, за които говорихме преди малко; които често сѣм амбициозни, мѣстни, ако щете,

млади адвокати или други бивши ренегати комунисти, които сѣм по-лоши и отъ най-национално настроенитѣ — тѣзи външни фактори навлизатъ въ училищата и за своя кариеризъмъ, г-да, си послужватъ съ гърба на учащата се младежъ, за да отидатъ по-нагоре. Естествено, че азъ сѣмъ противъ формата, въ която се проявяватъ тѣзи идеи. Но, г. г. народни представители, ако вие прочетете тѣхното вѣруе, ще се убедите, че всѣки отъ васъ би го препорѣчалъ на всички учаци се, като изключимъ, раз-бира се, сръдствата, съ които си служатъ.

Тѣй че тѣзи нови идеи, които влизатъ въ училището, които влизатъ не чрезъ легионеритѣ, а чрезъ младежкитѣ организации на Червенъ кръстъ, чрезъ младежкитѣ организации на газовата отбрана, чрезъ юнашкитѣ чети; които влизатъ чрезъ спортнитѣ организации отъ всѣка-къвъ видъ — тѣзи именно нови идеи, които съдържатъ въ основата си общата национална идея, мене ми се струва, че нѣма да се намѣри никой, който да бѣде на това мѣсто и да не ги поддържа. Обаче, г-да, азъ сѣмъ противъ насилията, съ които тѣ се провеждатъ въ учи-лищата. Ето защо, като запази съдържанието на тѣхната идеология, ще имъ създамъ нови сръдства, за да могатъ действително съ тѣхъ да я провеждатъ. Азъ ви казахъ кои сѣм тия нови сръдства и нови организации, които и безъ това въ тези моментъ покровителствува Министер-ството на народното просвѣщение. Вземамъ най-строги мѣрки и се надѣвамъ, че отъ идната учебна година учи-лището ще бѣде очистено отъ проявитѣ на подобни на-силиия. (Ржкоплѣскания)

И. Петровъ: Г. министре! По поводъ първото запит-ване, на г. Пастуховъ, Вие цитирахте доста цифри въ връзка съ заплатитѣ, които сѣм получавали бившитѣ функ-ционери на Учителския сѣюзъ.

И. Пастуховъ: Г. председателю! Защо му давате ду-мата? Може ли да ставатъ разисквания?

Председател С. Мошановъ: Моля, седнете си на мѣ-стото, г. Пастуховъ!

И. Петровъ: Ама защо се срамува г. Пастуховъ?

Председател С. Мошановъ: Защо създаваге този ин-цидентъ?

Моля, г. Пастуховъ, седнете си на мѣстото.

И. Пастуховъ: Разисквания не могатъ да ставатъ. Азъ се съгласявамъ, ако и на мене се даде думата да отговоря.

И. Петровъ: Понеже г. министърътъ не посочи имена, да каже кои сѣм имената.

Председател С. Мошановъ: Не сѣм важни имената.

И. Петровъ: Какъ да не сѣм важни? Важно е, че г. Па-стуховъ е вземалъ 5.500 л. плюсъ 3.500 л. пенсия, правятъ 9.000 л. на месецъ, а учителитѣ — 1.600 л. Това е без-срамие! (Ржкоплѣскания)

И. Пастуховъ: Отъ никое мое дѣло не се срамувамъ. Но ти мисли кѣде се намирашъ — тамъ е работата.

Председател С. Мошановъ: (Звъни) Не може така.

И. Петровъ: Той е получавалъ 6.000 л. плюсъ 3.000 л. пенсия, когато учителитѣ сѣм получавали по 1.600 л.

Председател С. Мошановъ: Какви сѣм тия маниери? Кѣде остава авторитетътъ на председателя тогавъ?

И. Петровъ: Заюва не иска да слуша негова милость. Извинявамъ се.

Председател С. Мошановъ: Г. г. народни представи-тели! Тия отъ васъ, които сѣм съгласни да пререди-мъ дневния редъ, да пристѣпимъ къмъ втората точка отъ дневния редъ — докладъ на комисията по провѣрката на изборитѣ — по съображенията, които казахъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранieto присма.

Има думата докладчикътъ г. Стателовъ да докладва избора въ втора Сливенска избирателна колегия.

Докладчикъ С. Стателовъ: (Отъ трибуната) Г. г. на-родни представители! Сливенскиятъ областенъ сѣдъ сѣмъ опредѣление отъ 18 мартъ 1938 г. по частно гр. дѣло № 48/1938 г. е провъзгласилъ за избранъ за народенъ представител за XXIV-то обикновено Народно събрание

отъ втора Сливенска избирателна колегия Деню Георгиев Колевъ, отъ с. Самуилово.

Комисията намира, че изборътъ му е редовенъ и предлага той да бѣде утвърденъ.

Председателъ С. Мошановъ: Г. г. народни представители! Който отъ васъ одобрява като редовно произведенъ избора въ втора Сливенска избирателна колегия, въ която е избранъ за народенъ представителъ Деню Георгиевъ Колевъ, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ въ втора Свищовска избирателна колегия.

Докладчикъ С. Стателовъ: Г. г. народни представители! Свищовскиятъ областенъ съдъ съ опредѣлението си отъ 18 мартъ 1938 г. по ч. гр. дѣло № 104/938 г. е провъзгласилъ за избранъ за народенъ представителъ за XXIV-то обикновено Народно събрание въ втората Свищовска избирателна колегия кандидата Георги Христовъ Стояновъ, отъ гр. Свищовъ.

Комисията намира, че изборътъ му е извършенъ напълно редовно и предлага да бѣде той утвърденъ.

Председателъ С. Мошановъ: Г. г. народни представители! Който отъ васъ одобрява като редовно произведенъ избора въ втора Свищовска избирателна колегия, въ която е избранъ за народенъ представителъ г. Георги Христовъ Стояновъ, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ въ трета Хасковска избирателна колегия.

Докладчикъ С. Стателовъ: Г. г. народни представители! Хасковскиятъ областенъ съдъ съ опредѣлението си отъ 11 мартъ 1938 г. по ч. гр. дѣло № 64/938 г. е провъзгласилъ за избранъ въ трета Хасковска избирателна колегия за народенъ представителъ за XXIV-то обикновено Народно събрание Христо Гоговъ Геренковлиевъ, отъ гр. Хасково.

Срещу него има подадена една контестація отъ пропадналия кандидатъ Дѣлчо Пенковъ Юглюклиевъ, адвокатъ отъ гр. Хасково.

Комисията, като разгледа тая контестація, намѣри, че тя е неоснователна, че нѣма абсолютно никакви доказателства за касирането на избора и затуй предлага той да бѣде утвърденъ.

Д. Гичевъ: Има грубо нарушение на конституцията. Да се прочете контестацията.

Председателъ С. Мошановъ: Моля! Никой не иска думата. Ще гласувамъ.

Тия отъ г. г. народнитѣ представители, които одобряватъ като редовно произведенъ избора въ трета Хасковска избирателна колегия, въ която е избранъ за народенъ представителъ г. Христо Гоговъ Геренковлиевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ въ Борисовградската избирателна колегия.

Докладчикъ С. Стателовъ: Хасковскиятъ областенъ съдъ съ опредѣление отъ 11 мартъ 1938 г., по ч. гр. дѣло № 67 по описа му за 1938 г. е провъзгласилъ за избранъ представителъ за XXIV-то обикновено Народно събрание д-ръ Георги Славчевъ, отъ с. Царско-село, Чирпанско, живущъ въ гр. Борисовградъ.

Срещу него има подадена контестація отъ Янко Атанасовъ Гатевъ, отъ гр. Борисовградъ, също кандидатъ за народенъ представителъ.

Комисията, като разгледа подадената контестація — че за д-ръ Славчевъ е работилъ другъ нѣкой кандидатъ, намѣри, че обвиненията сѫ свършено неоснователни и предлага изборътъ му да бѣде утвърденъ.

Председателъ С. Мошановъ: Никой не иска думата. Ще гласувамъ.

Тия отъ г. г. народнитѣ представители, които одобряватъ като редовно произведенъ избора въ Борисовградската избирателна колегия, въ която е избранъ г. д-ръ Георги Славчевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ въ втора Пловдивска градска избирателна колегия.

Докладчикъ С. Стателовъ: Пловдивскиятъ областенъ съдъ съ опредѣление отъ 25 мартъ 1938 г., по ч. гр. дѣло

№ 302/938 г., е провъзгласилъ за избранъ Ангелъ Димитровъ Стояновъ, отъ гр. Пловдивъ, за избраникъ на втора Пловдивска градска избирателна колегия.

Срещу кандидатурата му има подадени две контестації: едната отъ Георги Костовъ Стояновъ, която е безъ доказателства, и втората е отъ Йорданъ Методиевъ Ковачевъ, съ която го обвинява, че полицията прѣчва.

Понеже комисията смѣта, че Ангелъ Стояновъ не може да бѣде обвиняванъ за насилия при изборитѣ въ неговата колегия, предлага изборътъ му да бѣде утвърденъ.

Председателъ С. Мошановъ: Има думата народниятъ представителъ г. Еню Поповъ.

Е. Поповъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Може би ви се вижда чудно, че сега, когато се прави предложение отъ страна на комисията по провърѣка на изборитѣ за утвърждение избора на единъ отъ народнитѣ представители отъ така нареченитѣ неприобщени къмъ правителството, азъ, който съмъ също такъвъ вземамъ думата по този изборъ. И затова азъ ще искамъ да се обясня. Ние можемъ да се поздравимъ, че следъ като минаха надъ 60 избора, които се утвърдиха, днесъ се туря началото на утвърждение изборитѣ на онѣзи народни представители, които, както се изразяваме — и тая дума вече доби гражданственостъ — сѫ отъ неприобщенитѣ къмъ правителствената политика. (Възражения) Ако вземамъ думата, то е затова, защото считамъ, че не бихъ изпълнилъ дълга си долгъ, ако не дамъ известно освѣтление на въпроситѣ въ връзка съ изборитѣ, и по-специално — съ избора въ II Пловдивска градска колегия.

Г. г. народни представители! Всички избори, които минаха и бидоха утвърдени...

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Ще се ограничите само по фактитѣ въ преписката за избора въ II Пловдивска градска колегия. Предупреждавамъ Ви по най-категориченъ начинъ. Иначе ще Ви отнема думата.

Е. Поповъ: Точно по това. Смѣтамъ, че вие сте дълбоко убедени, че макаръ да гласувахме за утвърдението на изборитѣ, които минаха, тия избори не сѫ станали свършено мирно и тихо и напълно законно, както нѣкой искатъ да ги представятъ.

Въ връзка съ избора въ II Пловдивска градска колегия има да заявя следното. Както навсѣкжде, така и въ II Пловдивска градска колегия, на кандидатитѣ, които бѣха въ тая колегия, се правѣха всевъзможни прѣчки въ връзка съ тѣхната изборна агитация, въобще съ подготовката на изборитѣ. И тукъ, въ тая колегия, както навсѣкжде другде се даваше всичката възможностъ...

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Предупреждавамъ Ви, че ще Ви отнема думата.

Е. Поповъ: Защо, г. председателю?

Председателъ С. Мошановъ: Имате право да говорите само по фактитѣ въ преписката, въ досието за избора въ II Пловдивска градска колегия.

Е. Поповъ: Точно по фактитѣ говоря.

Председателъ С. Мошановъ: Говорете по избора въ II Пловдивска градска колегия. Това е последно предупреждение. Иначе ще Ви отнема думата.

Е. Поповъ: И въ II Пловдивска градска колегия се вършеше онова, което се вършеше и другде. (Възражения) Така, напр., въ подадената контестація по тая изборъ отъ единъ отъ кандидатитѣ се заявява, че съ целъ да бѣде подпомогнатъ онзи кандидатъ, който е билъ посоченъ като правителственъ въ тая колегия,...

Нѣкой отъ нар. представители: Кой?

Е. Поповъ: Той се казва Тодоръ Шоповъ, отъ гр. Пловдивъ. Трѣбвало е да бѣде подпомогнатъ, трѣбвало е да му бѣде разчистенъ пътятъ и заради това утвърдението кандидатъ Йорданъ Методиевъ Ковачевъ се интернира, за да отиде на 400 км. далечъ отъ своята избирателна околия и да не може да подготви своя изборъ. (Глътка)

Председателъ С. Мошановъ: Г. Поповъ! Може би вие не сте участвували въ заседанията, въ които сме утвърждавали избори, и не знаете, че не се говори въ Събранието, когато се предлага утвърдението на единъ изборъ. (Ржкоплѣскания) Освенъ ако имате мнение за неутвърждаване на избора — тогава ще говорите.

Е. Поповъ: Вземамъ актъ отъ думитѣ, които каза г. председателътъ и уважавамъ направената бележка. Щомъ той слага така въпроса, азъ заявявамъ, че ще вдигна рѣка за утвърдението на избора на първия отъ неприобщенитѣ къмъ правителствената политика, отъ опозицията народенъ представителъ,

Обжадатъ се: Анкета! Анкета!

Е. Поповъ: . . . макаръ че имаше посегателства и домогвания отъ страна на администрацията и полицията и му се прѣчеше да проагитира своя изборъ. Прочее, азъ вдигамъ рѣка за утвърждение избора на г. Ангелъ Станковъ. (Голѣма глъчка)

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Моля, г-да, пазете спокойствие! Не се поддавайте на чувства. Никой не иска повече думата. Ще гласувамъ.

Тия, които сѣ съгласни да се приеме изборътъ въ II Пловдивска градска избирателна колегия като редовно произведенъ, и народниятъ представителъ г. Ангелъ Станковъ да се утвърди като редовно избранъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ въ I Поповска избирателна колегия.

Докладчикъ С. Стателовъ: Г. г. народни представители! Шуменскиятъ областенъ съдъ съ постановление № 8, отъ 12 мартъ 1938 г., по частно гражданско дѣло № 82 отъ 1938 г., е опредѣлилъ: провъзгласява за избранъ за народенъ представителъ отъ I Поповска избирателна колегия за XXIV-то обикновено Народно събрание Георги Марковъ Дамяновъ, отъ София.

Срещу неговия изборъ има подадена контестація отъ кандидата за народенъ представителъ отъ София Стоянъ Е. Русевъ, въ която контестація не се посочватъ никакви доказателства. На туй основание, понеже контестацията е голословна, комисията предлага изборътъ да бѣде утвърденъ.

Д. Гичевъ: Кой изборъ?

Докладчикъ С. Стателовъ: Изборътъ на Георги Марковъ Дамяновъ, въ I Поповска избирателна колегия.

Д. Гичевъ: Контестація нѣма ли?

Докладчикъ С. Стателовъ: Има, но нѣма никакви доказателства.

Д. Гичевъ: Отъ бившия административенъ съдия Русевъ нѣма ли контестація?

Председателъ С. Мошановъ: Искате ли думата?

Д. Гичевъ: Искамъ думата. (Къмъ докладчика) Дайте ми контестацията на Русевъ.

И. Петровъ: Какво е това отношение, г. Гичевъ: „Дайте ми контестацията!“

Председателъ С. Мошановъ: Моля! — Имате думата, г. Гичевъ.

Д. Гичевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Не бихъ вземалъ думата по избора въ I Поповска избирателна колегия, кждето избраникъ е първиятъ подпредседателъ на Народното събрание, съ когото нѣкога въ миналото сме били отъ една политическа организация, и, като тъй, би могло да се даде тълкуване, че нѣкакви лични подбуди ме ръководятъ, за да кажа нѣщо въ връзка съ произвеждането на този изборъ (Глъчка), ако между кандидатитѣ, които се състезаваха въ тази колегия, не бѣше г. Стоянъ Русевъ, известенъ адвокатъ, бившъ членъ на Върховния административенъ съдъ, чийто разказъ за условията, при които е произведенъ изборътъ въ тая колегия, наистина може да покърти и може да създаде впечатлението, че тамъ е имало всичко друго, но не единъ свободенъ и законенъ изборъ, чрезъ който избирателитѣ отъ тая колегия сѣ могли да проявятъ волята си и да посочатъ своя избраникъ. (Възражения)

Нѣкой отъ нар. представители: Съ Процела и кучката горе-долу бѣше сжщото!

Другъ отъ нар. представители: Орѣховскиятъ изборъ такъвъ ли бѣше?

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Моля, тишина, г-да.

Д. Гичевъ: Както виждате, г. г. народни представители, азъ не желая да се позовавамъ на възраженията, които сѣ направени отъ другитѣ кандидати въ тая колегия — позовавамъ се на възражението изключително на този кандидатъ, който на мене поне не е известно въ миналото да се е числилъ къмъ нѣкаква политическа организация, за да мога да бѣда обвиненъ въ партийно предпочитане или пристрастие.

Въ втория пунктъ на своята контестація г. Русевъ казва: (Чете) „Въ кметската конференция, състояла се въ гр. Попово на 22 февруарий т. г., на всички кметове е било заповѣдано на всѣка цена да действуватъ за избирането на Георги Марковъ. Дори въ избликъ на партизански бѣсъ поповскиятъ градски кметъ се провикналъ: „Кръвъ ще пролѣмъ, но Георги Марковъ трѣбва да бѣде избранъ“. — И на всички други органи е било внушено, че избирането на г. Георги Марковъ е държавна необходимостъ.

„3. Презъ месецъ февруарий въ родното ми село Опака“ — въ което има и турско население — „била свикана конференция на агрономи. Между другото, въ произнесената си речъ околийскиятъ управителъ Марковъ е подчерталъ, че ако Георги Марковъ не се избере, „има да се трошатъ кратуни“.

Нѣкой отъ нар. представители: А не хора да се убиватъ, като при Васъ.

Д. Гичевъ: (Продължава да чете) „4. Моята кандидатура, както и оная на г. Георги Марковъ, бѣха утвърдени на 19 февруарий т. г. Още на 20 февруарий Георги Марковъ започна да агитира, а на другитѣ кандидати това се разреши едва на 23 февруарий.

5. Въ всички села на Георги Марковъ се разрешаваше да държи предизборни речи въ училища и читалищни салони, обаче на другитѣ кандидати това не се позволяваше. Дори кръчмаритѣ биваха заплашвани да не позволяватъ да се свикватъ събрания въ кръчмитѣ имъ. Такъвъ бѣше случаятъ въ село Посабина съ кръчмаря Ст. Атанасовъ“.

Известно ви е, че избирателниятъ законъ е гарантиралъ на кандидатитѣ правото да излѣзатъ съ събрания предъ своитѣ избиратели, като спазватъ постановленията на закона за полицията, който не иска отъ тѣхъ нищо друго, освенъ да предизвестятъ мѣстнитѣ власти. Когато, обаче, кандидатитѣ предизвестяватъ властитѣ, както тѣ заявяватъ, и отиватъ да търсятъ помѣщения, оказва се, че своевременно сѣ били предупредени отъ мѣстнитѣ власти всички собственици на кръчми, кафенета и пр., че ако дадатъ помѣщенията си за предизборни събрания на опозиционни кандидати, най-малкото, което могатъ да получатъ, то ще бѣде да посетятъ Несебъръ или нѣкой отъ другитѣ пролѣтни курорти въ България.

Председателъ С. Мошановъ: Има ли данни за това? Говорете само по преписката, г. Гичевъ.

Д. Гичевъ: Да, казахъ Ви.

Председателъ С. Мошановъ: Какво има?

Д. Гичевъ: Случаятъ въ с. Посабина съ кръчмаря Атанасовъ.

Председателъ С. Мошановъ: Други точни данни въ преписката има ли, освенъ твърдението на контестатора?

Д. Гичевъ: Точни сѣ. Направете анкета и провѣрете. Какви други данни и доказателства искате?

Петко Стояновъ: Самъ контестаторътъ е събралъ тия данни и ги дава.

Министъръ И. Кожухаровъ: Въмѣсто тия данни, да бѣше събралъ гласове, по-добре щѣше да бѣде.

Петко Стояновъ: Анкета, г. министре, и по Вашето дохождане въ Бѣла-Слатина — ако обичате!

Д. Гичевъ: (Продължава да чете) „Въ много села (Гатово, Опака, Крепча и др.) избирателитѣ сѣ били викани, заплашвани или увещавани отъ кметовѣ да гласуватъ за Георги Марковъ“.

Следователно, анкетата може да провѣри и азъ желая тая анкета действително да умие лицето на избрания народенъ представителъ и да установи, че наистина изнесенитѣ работи не сѣ вѣрни — че избирателитѣ не сѣ били заплашвани и увещавани отъ кметовѣ да гласуватъ за правителствения кандидатъ. (Продължава да чете)

„Освенъ това, по заповѣдъ на кметовѣтъ извършенъ е билъ обискъ на всички жители, за да се иззематъ бюлетинитѣ на другитѣ кандидати“ — освенъ бюлетинитѣ на обявения кандидатъ отъ правителството. (Възражения) . . . „Шуменскиятъ областенъ директоръ е издалъ позивъ № 1830 отъ 17 февруарий т. г. Нѣщо повече: сѣщиятъ директоръ свика публични събрания въ селата Опака, Садина и Зараево. Въ тѣзи събрания той заплашваше високо избирателитѣ да гласуватъ за Георги Марковъ, защото „иначе ще газятъ въ кръвъ до колѣне“. Преди да отидатъ да гласуватъ, той подканяше избирателитѣ да се съвещаватъ и допитватъ до кметовѣтъ и секретаръ-бирничитѣ“.

Може, г. г. народни представители, вие да не давате вѣра на изнесенитѣ твърдения отъ кандидата г. Русевъ. Азъ самъ, за честта на това Народно събрание, бихъ желалъ тѣ да бждатъ опровергнати. Но какъ тѣ ще могатъ да бждатъ опровергнати? Естествено, когато се направи една провѣрка. Азъ смѣтамъ, че нищо нѣма да загуби народниятъ представителъ, чийто изборъ се иска да бжде утвърденъ, ако народното представителство възприеме едно предложение за анкета и ако тая анкета дойде тукъ предъ насъ и ни каже: всичко изнесено противъ тоя изборъ, всички твърдения за закани на областния директоръ, който е заплашилъ, че кръвъ ще се лѣе до колѣне, сж невѣрни. (Гласове „ей-й-й“ и възражения)

Председател С. Мошановъ: (Звъни)

Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Който познава тоя господинъ, той знае, че е способенъ на такива речи.

Нѣкой отъ нар. представители: Той е отъ Вашата партия. Отъ Васъ е назначенъ. (Глъчка)

Председател С. Мошановъ: (Звъни) Тишина, моля ви се. Оставете г. Гичевъ да свърши. Това ще бжде полезно за всички ни.

Нѣкой отъ нар. представители: А орѣховскиятъ изборъ?

Д. Гичевъ: По такъвъ начинъ, г. г. народни представители, когато имаме опровергани тия факти отъ една провѣрка, тогава и ние, и вие — всички ще можемъ да влигнемъ спокойно рѣка за утвърждаването на тоя изборъ. Но ако тия факти се потвърдятъ и ако край изнесенитѣ тукъ малко на брой факти вие се натъкнете на много повече, които констататорътъ не е изнесълъ, тогава сигурно ние не ще можемъ да утвърдимъ тоя изборъ, макаръ че днесъ ни се предлага отъ комисията да го утвърдимъ.

Така че въ случая отъ моя страна нѣма никаква преднамѣреностъ (Гласове „А-а-а!“ и възражения), а има едно желание — да се хвърли повече свѣтлина. Това е за ваша честъ, това е въ вашъ интересъ, за да пресѣчете мълвата, че наистина тия избори сж се правили при условия, софства и начини, съ които въ миналото не сж се произвеждали избори. (Възражения)

Председател С. Мошановъ: (Звъни)

Д. Гичевъ: Азъ бихъ желалъ тая анкета да установи истина ли е, че бюлетинитѣ на опозиционнитѣ кандидати бѣха преследвани като нелегална литература; . . .

Председател С. Мошановъ: (Звъни) Моля, г. Гичевъ. По Поповския изборъ имате ли да кажете нѣщо?

Д. Гичевъ: Това имамъ да кажа по Поповския изборъ.

Председател С. Мошановъ: Добре, свършено!

Д. Гичевъ: . . . истина ли е, че цѣла седмица околийскиятъ училищенъ инспекторъ е стоялъ въ селото Садина, за да внушава на учителитѣ, че тѣ трѣбва да извършатъ фалшификация, но на всѣка цена въ това село всички гласове да се дадатъ на правителствения кандидатъ Георги Марковъ? И когато вие установите чрезъ една анкета, че тия работи не сж истинни, елате отъ насъ да искате всички съ единодушие въ Парламента да гласуваме за утвърждаването на тоя изборъ. Но при това положение азъ смѣтамъ, че въ интересъ на самия избранъ народенъ представителъ е и той да поиска анкета, която да очисти избора му отъ всѣкакви подозрения.

Нѣкой отъ нар. представители: Анкета на орѣховския изборъ искате ли?

Председател С. Мошановъ: Има думата народниятъ представителъ Георги Стоименовъ Кацаровъ.

Г. Кацаровъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Може би на всички ви ще се види чудно, че по този изборъ взема думата само единъ човѣкъ и той е г. Гичевъ. И г. Гичевъ идва да пледира предъ васъ каузата, че билъ извършенъ тероръ по време избирането на народния представителъ г. Георги Марковъ. Той протестира около тоя изборъ. Но азъ казвамъ на г. Гичева: най-малко той има право да протестира, защото цѣлиятъ български народъ знае, че той извърши само единъ изборъ като властникъ — орѣховския изборъ.

Обаждатъ се: Като министъръ.

Г. Кацаровъ: Като министъръ. Той бѣше тогава единъ отъ голѣмитѣ министри, който искаше да дирижира Министерския съветъ. — И за тоя орѣховски изборъ не само че се дадоха нареждания на кметовѣтъ, но се изпрати цѣла шайка чомагаши отъ София, . . .

Обаждатъ се: И Процепа съ кучката!

Г. Кацаровъ: . . . които извършиха убийство. И защо, противъ кого се вършеше това? Противъ сѣщия тоя г. Георги Марковъ, който имаше обаянието на Орѣховска окѣлия. (Ржкоплѣскания) Стана убийство, Георги Марковъ пропадна и баджанакътъ се избра! (Гласове „Позоръ“ и ржкоплѣскания).

Председател С. Мошановъ: (Звъни) Моля, безъ викове.

Г. Кацаровъ: Г. Гичевъ! Вие откакъ се появихте на българската политическа сцена, си служихте само съ фалшификации, . . .

Председател С. Мошановъ: (Звъни) Моля!

Г. Кацаровъ: . . . за да се наложите въ земеделския съюзъ.

Председател С. Мошановъ: (Звъни) Безъ обиди. Дайте доводи, безъ обиди.

Г. Кацаровъ: Ами че презъ всичкитѣ времена презъ всичкитѣ етапи, докато станахте министъръ, вие фалшифирахте вота и на върховния съюзенъ съветъ и на конгреси, и на всичко. Вие фалшифирахте и удостоверенията за конгреса. (Ржкоплѣскания)

Председател С. Мошановъ: (Звъни).

Г. Кацаровъ: Та мене ми се струва, че най-малко на Васъ се падаше сега да вземате думата по тоя изборъ.

Председател С. Мошановъ: (Звъни) Ограничете се по Поповския изборъ.

Н. Стамболиевъ: Г. председателю! Направете му бележка.

Председател С. Мошановъ: Моля! Азъ не чакамъ Вашето предупреждение, за да му правя забележка, но вие мълчете тамъ. Азъ му направихъ бележка, преди вие да ме подѣстите.

Моля, г. Кацаровъ, говорете по избора.

Г. Кацаровъ: Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че контестацията е голословна, че тя не е подкрепена съ никакви доказателства, изборътъ е редовно произведенъ и моля да бжде той утвърденъ. (Ржкоплѣскания).

Председател С. Мошановъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Омарчевски. (Голѣма глъчка). Моля, тишина, г-да. Моля, запазете спокойствие.

С. Омарчевски: (Отъ трибуната. Посрещнатъ съ ржкоплѣскания). Обикновено въ миналото, когато комисията по провѣрка на изборитѣ правеше своя докладъ, тя даваше мнение, дали да бжде утвърденъ даденъ изборъ, дали да бжде анкетиранъ или касиранъ. Това е било въ нѣколко Народни събрания, въ които съмъ ималъ честта да бжда народенъ представителъ. Въ дадения случай комисията по провѣрка на изборитѣ дава едно мнение изборътъ да бжде утвърденъ, като, разбира се, сж преценени всички възражения, които сж направени отъ заинтересуванитѣ кандидати. За всѣки единъ пропадналъ кандидатъ, естествено е, че изборътъ е нередовенъ.

Азъ нѣмаше да взема думата и да говоря, понеже имаше едно предложение на комисията за утвърждение на избора.

Имайки пълно доверие въ тази комисия, азъ щѣхъ да вдигна ръка да бѣде утвърденъ този изборъ. Но понеже г. Гичевъ прави предложение за анкета, азъ искамъ да изслушвамъ случая и да попитамъ анкетиранъ ли е орѣховскиятъ изборъ? Попитайте Вашия колега Димитъръ Илиевъ, който щѣше да бѣде убитъ тамъ, попитайте Стефанъ Цановъ, попитайте и Петко Стояновъ. Какъ можете да четете моралъ и да искате анкетиране, г. Гичевъ? Ами Вие фалшифицирахте орѣховския изборъ, като занесохте отъ тукъ избирателни кутии съ избирателни карти и пликове, съ знанието и съгласието на министъръ Гиргиновъ! Питайте г. Цановъ, и той ще Ви каже това. Попитайте г. Димитъръ Илиевъ, който въ с. Букьовци, кждето гласуваха за него 2.000 души, имаше 38 гласа. Тази България, докато не се научи да нарича нѣщата съ имената имъ, нѣма да се оправи никога (Ржкоплѣскания) Вие днесъ намѣрате тогата на обвинителъ, защото Георги Марковъ е избранъ тамъ. Изборътъ е редовенъ и ще бѣде утвърденъ.

Азъ, обаче, дължа да Ви направя още едно предупреждение. Вие говорите за моралъ. Никола Захариевъ предупреди бившия министъръ-председателъ Никола Мушановъ, въ присѣствието на неговия частенъ секретаръ д-ръ Нено Шумковъ, че Вие изнасяте два и половина милиона лева български пари.

Д. Гичевъ: Моля, г. председателю! Искамъ думата за лично обяснение.

Председателъ С. Мошановъ: Моля, моля!

С. Омарчевски: Никола Захариевъ, въ качеството си на подпредседателъ на Камарата, предупреди министъръ-председателя на България по онова време, че Вие, въ качеството си на министъръ, изнасяте два и половина милиона лева въ чужбина. (Ржкоплѣскания) Позовавамъ се на свидетелстването на г. Мушановъ, на г. д-ръ Нено Шумковъ и на цѣла група.

Председателъ С. Мошановъ: Моля, свършете.

С. Омарчевски: Искамъ да разбуля този господинъ, който е наметналъ тогата на моралистъ

Председателъ С. Мошановъ: При другъ случай можете. Това нѣма нищо общо съ предмета.

С. Омарчевски: Добре, вземамъ си бележка. — Този господинъ, по мое мнение, нѣма морално право да говори за свобода на изборитѣ, за редовностъ и за моралъ.

Азъ съмъ на мнение предложението на комисията за утвърждение на избора да бѣде прието.

Председателъ С. Мошановъ: Давамъ думата на народния представителъ г. Димитъръ Гичевъ. 5 минути за лично обяснение, като говори само по това обвинение за двата и половина милиона лева.

Нѣкой отъ нар. представители: Може да предложи анкета и по него!

Д. Гичевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ съмъ много доволенъ . . .

Обаждаатъ се: Ха!

Д. Гичевъ: . . . и много благодаренъ на г. Омарчевски, че това, което е казалъ въ мое отсъствие, когато ние не посещавахме заседанията на Камарата, го повтори и днесъ, за да може . . .

Обаждаатъ се: Това е ново, ново!

Председателъ С. Мошановъ: (Звъни) Моля, г-да. — Това не е казано по-рано.

Д. Гичевъ: Може да не е спомената цифра, обаче азъ четохъ въ речта на г. Омарчевски тукъ — спомнямъ си много добре — че бившиятъ подпредседателъ на Народното събрание Никола Захариевъ предупредилъ г. Никола Мушановъ — тогава министъръ-председателъ — че жена ми изнасяла въ чужбина куфари съ банкноти, а Мушановъ билъ казалъ, че за два куфара банкноти не иска да разруши блока. (Оживление).

Обаждаатъ се: Петко Балкански го каза.

Д. Гичевъ: Премамамъ, г. г. народни представители, корекцията. Първоначалниятъ авторъ бѣше г. Петко Балкан-

ски. Днесъ това нѣщо се повтаря отъ г. Стоянъ Омарчевски. За мене абсолютно нищо невѣроятнo нѣма въ факта, че г. Никола Захариевъ — който въ 1933 г., месецъ декемврий, се обособи заедно съ г. Стоянъ Омарчевски, и двамата недоволни, защото не бѣха на министерската маса, се опитаха да правятъ отдѣленъ земеделски съюзъ, събраха се и на свой собственъ конгресъ въ Градското казино — за мене, казвамъ, нищо чудно нѣма, ако наистина се окаже вѣрно, че г. Никола Захариевъ е говорилъ на г. Мушановъ тия гадости, тия измислици.

Нѣкой отъ нар. представители: Всѣка круша си има опашка.

Д. Гичевъ: До момента, когато това се говори тукъ отъ г. Петко Балкански отъ трибуната, нито отъ г. Захариевъ, нито отъ г. Мушановъ, нито отъ г. Шумковъ, нито отъ г. Омарчевски — нито отъ никой другъ подобно нѣщо се е казвало и азъ да съмъ го чулъ. И азъ заявявамъ, че не само два или три, а всички мои милиони, кждето и да се намиратъ на земното кълбо, и всички мои богатства въ всички страни, включително и въ България, готовъ съмъ да ги подаря и да ги оставя на разположение на Народното събрание, за да прави съ тѣхъ това, което то намѣри за нужно. (Ржкоплѣскания)

Г. г. народни представители! И когато говорятъ за моитѣ милиони, тукъ приказватъ за жена ми. Готовъ съмъ същото да стане и съ всичкитѣ ония имоти, които би се установило, че съ придобити по нѣкакъвъ незаконенъ или безчестенъ начинъ, било отъ мене, било отъ членоветѣ или близкитѣ, ако щете, на моето семейство. Защото, г. г. народни представители, азъ го зная, ако обществото го не знае, че презъ министерствата, които управлявахъ, минаха и финансови ревизии, и анкети, и съдебни и полицейски проверки. И азъ бихъ желалъ моитѣ прокурори, когато излизатъ тукъ, да излизатъ съ фактитѣ, да излизатъ съ обвиненията за една афера, за втора, за пета, за десета, а не съ задкулисни приказки на нѣкой неудовлетворенъ кандидатъ за министъръ, че нѣкой изнасялъ въ чужбина милиони. Какво ни прѣчи, г. г. народни представители, ако се трѣгне по тоя пѣтъ на безчестие и клевета, за всѣки министъръ, който отива въ чужбина, да се каже, че е изнасялъ сто милиона лева, че е изнасялъ единъ милиардъ? Ако азъ, наистина, съмъ привърженикъ на философията на г. Омарчевски, който казва, че дума дупка не прави, ще ви кажа, че доказателства не давате, че доказателства нѣмате.

А азъ, г. Омарчевски, ако желаете клетвата да Ви върна, позволете ми да попитамъ: какъ станаха, г. Омарчевски, 800-тѣ хиляди лева, които донесохте отъ Америка за подпомагане пострадалиятъ отъ земетръсната областъ? (Ржкоплѣскания) Азъ ще Ви дамъ доказателства. Когато говоря, азъ давамъ доказателства.

Азъ искамъ, г. г. народни представители, съ вашето съгласие, да кажа нѣколко думи по поводъ едно обвинение отъ г. Балкански — пакъ въ мое отсъствие — за нѣкакви 800 хиляди лева отъ Коста Тодоровъ. По този въпросъ имаше едно факсимиле въ в. „Земедѣлска задруга“ въ натовечерието на изборитѣ. Единъ фотомонтажъ на пишуща машина, мое писмо до нѣкой неизвестенъ адресантъ, нареченъ Драги: „Благодаря ти за двестѣ хиляди лева, но не оставяй да изпратишъ и останалитѣ 800 000 лева“. Г. г. народни представители! Азъ изпратихъ едно писмено предложение за анкета до вестника, въ който се яви това факсимиле, в. „Земедѣлска задруга“, съ копие до софийскитѣ ежедневници. Азъ имамъ разписката отъ главния редакторъ г. Петъръ Карчевъ, че е получилъ моето предложение за анкета. Азъ искахъ да се приеме една анкета отъ единъ мой представителъ, отъ единъ представителъ на вестника, отъ единъ висшъ магистратъ и отъ единъ членъ на Дружеството на столичнитѣ журналисти, която анкета да поиска оригинала на това апокрифно писмо, да разпита известни посочени лица и да се откриятъ, защото се знаятъ действителнитѣ автори на този шантажъ срещу менъ. Това мое предложение, обаче, не видѣ бѣлъ свѣтъ. По съображения лесно понятни, то бѣше изхвърлено отъ цензурата, за да участвувамъ азъ въ миналитѣ избори подъ тежестта на едно подозрение. И това факсимиле бѣше масово напечатано и разлепено по стеницѣ на всички села на моята избирателна колегия. Тамъ се позовавахъ на нѣкакви показания, дадени предъ полицията отъ Коста Тодоровъ. Азъ имамъ до единъ неговъ приятелъ изпратено едно писмо отъ сѣщия Коста Тодоровъ по сѣщия случай, въ което се казва: „Колкото за разписката за нѣкакви 200.000 л., която ми бѣ показана, съ Гичевъ подписъ, мога категорично да заявя това, което казахъ и въ полицията, а именно, че тя е фалшификатъ, който знамъ напълно, и че при случай, ако би станало нужда, мога да го докажа и предъ сѣда“.

С. Омарчевски: Отъ кого е това писмо?

Д. Гичевъ: Отъ Коста Тодоровъ, написано и подписано собственоръчно, на чиито показания даде въра и ги факсимилира почитаемата редакция на в. „Земедѣлска за-друга“.

Моята дейност, г. г. народни представители, като скроменъ български общественикъ и като министъръ за известно време, по волята на конституционнитѣ фактори въ страната, е била подъ стѣкленъ калпакъ. Ние сме действували подъ парламентаренъ контролъ, ние сме действували при свободенъ печатъ, при общественъ контролъ, ние сме действували при свободна публична критика и 4 години бѣха достатъчни, следъ като ние бѣхме отстранени отъ властта, за да бѣде нашата дейностъ проконтролирана и всичко оуи, което действително е било противъ интереситѣ на нацията, или ако ние сме изкористили нашето служебно положение, да бѣде установено. Но съ такива общи приказки, съ свидетели като г. Никола Захариевъ — за когото действително азъ нѣкога, загриженъ да се спре този процесъ на раздробление на нашитѣ политически сили, бѣхъ принуденъ да пиша протоколъ, че ще се боря него да правя министъръ, а г. Омарчевски председател на земеделската парламентарна група — съ такива шантажи ние далечъ нѣма да отидемъ.

И азъ въ последната минута, г. г. народни представители, на моитѣ лични обяснения искамъ да обърна вниманието ви върху едно само...

С. Омарчевски Приеми една анкета!

Д. Гичевъ: Приемамъ я!

Председателъ С. Мошановъ: Моля, г. Омарчевски, недейте прекъсва.

Д. Гичевъ: Едвали има, г. г. народни представители, другъ човѣкъ, освенъ менъ, толкова много атакуванъ — не толкова заради политическата ми дейностъ, не толкова за политическитѣ ми разбирания, колкото на лична почва. Особено съмъ билъ атакуванъ отъ по-близки срѣди, нѣкога отъ в. „Платинъ“, отъ „Зеленото знаме“ и т. п.

Председателъ С. Мошановъ: Оставете тия Ваши разправии, г. Гичевъ. Когато се касаеше за Вашата лична честъ, азъ Ви дадохъ думата.

Д. Гичевъ: Азъ, г. г. народни представители, искамъ да свърша съ едно пожелание. Дадете ли си смѣтка вие, ако така безотговорно, ако така безконтролно се посѣга на личната честъ на хората, на личната честъ на голѣми или малки български общественици, и ако ние всички ги заклеймяваме съ печата на безчестието, на кооптичеството, на негоднотието и ш., докѣде бихме отишли? Смѣтате ли вие, че когато всичко бѣде позведено подъ единъ знаменателъ и когато всичко бѣде обругано, както, за нещастие, въ миналото е било обругавано — защото азъ не познавамъ общественикъ въ миналото необруганъ...

Председателъ С. Мошановъ: Моля Ви се, г. Гичевъ, дадохъ Ви всичката възможностъ да се защитите.

Д. Гичевъ: ... и когато умира и на другия день следъ неговото погребение се вижда неговата бедностъ, това да не е било единъ укоръ спямо мѣлата и спрямо нашата недобросъвестностъ — смѣтате ли, казвамъ, че ние ще насърчимъ оттукъ нататкъ добросъвестността и честността въ управлението на страната ни? Смѣтате ли, че нѣма мнозина тогава да се разколебаятъ и да си кажатъ: каква полза да служишъ честно, каква полза да служишъ всеотдайно, каква полза да служишъ безкористно, когато всичко се слага на една дѣска, когато всичко се третира еднакво, когато всичко еднакво се обругава?

Азъ искамъ, когато се говорятъ факти, да бѣдатъ установени, а не да се хвърлятъ коръ фишени, за да се прави поведение и за да се добие нѣщо, за което 15 години се мечтае отъ г. Омарчевски. (Ржкоплѣскания).

С. Омарчевски: Моля, г. председателю! Ще искамъ да отхвърля обвинението, което ми се хвърля.

Председателъ С. Мошановъ: Г. Омарчевски! Ще Ви дамъ думата за лично обяснение, на което безспорно имате право, понеже и на Васъ се хвърля конкретно обвинение. Но азъ Ви моля да свършимъ съ избора въ Поповска околия и следъ това ще Ви дамъ думата за лично обяснение. Правя предупреждение къмъ г. г. народнитѣ представители, които ще взематъ думата, да се ограничатъ по из-

бора. Г. г. народни представители! Да не даваме поводъ за сцени, за които сетне всички ще трѣбва да съжалъваме.

Има думата народниятъ представителъ г. Дончо Узунъвъ.

Д. Узунъвъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Г. Гичевъ, следъ като чу доклада на комисията, поиска, въ интереса на истината, да разгледа избора на поповския народенъ представителъ г. Георги Марковъ. Азъ, който ценя твърде много работата на Парламента, вземамъ много инцидентно думата по този въпросъ, затуй защото много случайно съ този пропадналъ кандидатъ Русевъ се срещнахъ въ изборния день въ с. Теодосиево, горноорѣховско. Г. г. народни представители! Този господинъ, който се връщаше отъ Поповско, безъ да знае, че съмъ качилъ, бѣше събралъ една група въ с. Теодосиево и разправяше за изборнитѣ настроения въ Поповска околия. И азъ, който имахъ много голѣмъ интересъ, защото чуввахъ, тъй да се каже, народното искане за избиране на Георги Марковъ, искахъ да разбера какви сѣ неговитѣ отношения къмъ него. Азъ останахъ съ едно убеждение — че този господинъ, Русевъ, софийски адвокатъ, е уплашенъ най-вече отъ народното доверие и народната любовъ къмъ г. Марковъ (Ржкоплѣскания), който не е случаенъ човѣкъ за Поповска околия. Г. г. народни представители! Който познава Георги Марковъ, който познава неговата общественостъ, той най-добре знае, че за Поповска околия не е нужно да има полиция или каквато да е помощъ, за да го изпрати за свой представителъ въ Народното събрание. (Ржкоплѣскания) Казвайки ви тия думи, и сега виждайки образа на човѣка, уплашенъ отъ духа на Георги Марковъ, азъ предлагамъ да бѣде утвърденъ изборътъ на г. Георги Марковъ. (Ржкоплѣскания).

Председателъ С. Мошановъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Петровъ.

И. Петровъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Вземамъ думата, като председателъ на комисията по провѣрка на изборитѣ, за да направя констатацията — безъ да отричамъ правото на всѣки народенъ представителъ да изтъква дълга си така, както намира за добро — че се проявява една нетактичностъ отъ страна на известни наши колеги, които, въ упражняването на своето право, така както го разбирамъ, дохождатъ до лансиратъ идеи — естествено, въ кръга на публиката — както въ конкретния случай следъ като комисията е вземала решение за утвърждаване на избора, и да казватъ: „Нѣ, тайте да направимъ анкета“. Мога да ви заявя, че постѣтъ, който заемамъ, ме кара да бѣда извънредно дискретенъ. Решенията, които вземаме въ комисията, вървайте, вземаме ги съ всичкото съзнание, че вършимъ не само едно дѣло въ рамкитѣ на закона, но че вършимъ едно дѣло по съвестъ. Често пъти ние сме принудени, както сега по изборитѣ, които се докладватъ, да пазимъ честта на нѣкои колеги, които не сѣ отъ приобщенитѣ, ами сѣ отъ тамъ (Сочи налѣво). Преди малко, когато колегата докладчикъ Стателовъ докладваше избора на г. д-ръ Славчевъ, ние претърпяхме известни работи, които сѣ формулирани въ констатацията по избора му като обвинение спещу него. Обвиняватъ г. д-ръ Славчевъ, че си е служилъ съ подкупъ, че около избора му е разигравана дѣла пияца — не между приобщени къмъ правителството кандидати, а около избора на г. Славчевъ — единъ кандидатъ да плаща на други кандидати, за да си отстъпватъ мѣстата. Знайте, че имаме данни въ това отношение, имаме много констатации — 60—70 — не само противъ правителствени кандидати, ами и противъ тѣзи, които не сѣ приобщени, въ които констатации сѣ изнесени маса работи. Дайте ни, г-да, този кредитъ ние да преценяваме доколко тѣзи факти заслужаватъ внимание. Ами че всѣки може да издѣе тукъ да каже: „Искамъ анкета“. Ще формулира маса обвинения, защото нѣма да иска анкета свършено голословно. Има обвинения, които не сѣ подкрепени съ абсолютно никакви доказателства. И ако ние искаме да действуваме съ *partie pris*, съ едно озлобление противъ тѣзи, които казватъ, че не сѣ приобщени, ние можехме да използваме тѣзи обвинения, като поискаме, ако щете, да се установятъ съ анкета. Но кажете, за Бога, какво ще допринесемъ съ това?

Разберете г-да, отъ тамъ (Сочи налѣво), ние не се движимъ отъ никакво враждебно чувство противъ когото и да било. Ако нѣкои народни представители бѣха касирани, то не бѣше отъ злопамятностъ, не бѣше отъ зложелателство. Въ основата на нашето решение ние сме влагали разбирането на закона, който е въ сила.

И въ конкретния случай, когато тукъ сѣ внесени за утвърждение 10 избори на народни представители, които не сѣ приобщени къмъ правителството, можехме да подчер-

таемъ днесъ дебело това, което е казано въ контестацията. Подиръ малко, ако тръгнемъ по този път на разнищване, вие ще чуете контестацията по избора на г. Мирски отъ неговъ противникъ, не отъ пропадналиятъ приобщени, който го обвинява въ известни работи. Имаме контестация противъ избора на г. Цъклевъ и пр. и пр. . . Недейте ни кара да изнасяме тѣзи работи. Когато преценявахме тѣзи работи, ние казахме: „Не бива да занимаваме народното представителство, не бива, ако щете, да поставяме честта на човѣка, който е избранъ, на изпитание и да го гледаме да мига и да не може да се оправдае“. (Ржкоплѣскания) А утре пакъ ще дойдете да разправяте, както обичате да разправяте, че провѣрочната комисиия е една чека, че нейнитъ членове сж хора, които търсятъ да екзекутиратъ. Ние не сме чека. Но когато ние искаме вашия вотъ за утвърждаване на избора, вие искате — позволете ми тая дума — да разгърнемъ маскарлѣцитъ, въ които се обвиняватъ известни лица, и когато ние ви казваме, че не вѣрваме, вие искате зорламъ да правимъ анкета. Анкетитъ си иматъ мѣсто, но оставете комисиията да прецени; тя ще ви докладва и вие ще си кажете думата. Защо сега да си губимъ времето и да злепоставяме наши колеги тукъ, изборитъ на които комисиията намира за редовни?

За престижа на народнитъ представители, чиито избори утвърждаваме, и за престижа на народното представителство, като се разбере, че тѣзи, които сж дошли тукъ и изборитъ на които искаме да се утвърдятъ, идватъ тукъ съ вѣнеча, съ ореола на народното довѣрие, моля ви, недейте влага *partie pris*, недейте влага лична враждебностъ при утвърждаването на изборитъ имъ.

По избора на г. Георги Марковъ. Ами че и самъ г. Гичевъ, когато започна да чете контестацията, не можа да я дочете докрай. Защо? Защото вижда, че тя не е сериозна. Той прочете само 3—4 точки въ началото. Ако бѣше прочелъ по-натолу, той щѣше да види, че още повече се издребнява. Не бива, г-да, да се занимаваме съ такива дребни работи и за всѣки поводъ да искаме анкета.

Азъ настоявамъ, ако е възможно, даже да се прекратятъ дебатитъ и изборътъ на г. Георги Марковъ да се утвърди.

Председателъ С. Мошановъ: Има записанъ още народниятъ представителъ г. Христо Георгиевъ.

Има думата народниятъ представителъ г. Христо Георгиевъ.

Х. Георгиевъ: Понеже контестацията е подадена отъ човѣкъ, който е бившъ сѣдия, и който обвинява, както може да обвинява Гичевъ, че сегашниятъ областенъ директоръ е запалшвалъ съ удаване въ кръвъ ония, които не биха избрали Георги Марковъ, ще кажа, че сѣщиятъ този областенъ директоръ е билъ назначенъ навремето, по ходатайството на г. Гичевъ, за окръженъ управителъ въ Шуменъ. Той е служилъ до 19 май. Ползувалъ се е съ довѣрието на г. Гичевъ. Отъ кога той стана лошъ човѣкъ, не зная. Може би отъ когато е избранъ Георги Марковъ.

Независимо отъ това, на контестацията, подавани отъ пропаднали кандидати, не бива да се обръща никакво внимание, защото тѣ сж отъ заинтересувани хора, още повече когато тѣзи контестации не сж подкрепени съ доказателства. Въ конкретния случай контестаторътъ, бившъ сѣдия, не се е оплакалъ на прокурора за тѣзи работи. Смѣтамъ, че обвиненията му сж лишени отъ всѣкакво основание и затова да се оставятъ безъ внимание и изборътъ на Георги Марковъ да се утвърди.

Председателъ С. Мошановъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Марковъ.

Г. Марковъ: (Отъ трибуната. Посрещнатъ съ ржкоплѣскания) Г. г. народни представители! Азъ трѣбва да съжалявамъ, че по моя изборъ станаха дебати. Азъ мисля, че най-малко г. Гичевъ имаше право да прави въпросъ, защото за никого не е тайна — макаръ да казва, че ние сме били отъ една организация въ миналото — че презъ всичкото време той бѣше противъ мене, противъ оная политика, която азъ провеждахъ въ тая страна. Тайна ли е това? Азъ провеждахъ една установена политика, известна на цѣлия български народъ и вънъ отъ границитъ на България. Противъ нея бѣше г. Гичевъ, за да дойде въ последния моментъ, при известни условия, да възприеме оная политика, която азъ поддържахъ и намирахъ, че е спасителна. Смѣтамъ, че не бѣше умѣстно той да прави въпросъ. Повече не искамъ да дразни. Азъ се спирамъ само на избора и ще заключа.

Азъ съмъ избранъ 5 пѣти отъ Поповска околия — два пѣти като опозиционеръ. Г. Русевъ, който е подалъ контестацията, бѣше набелязанъ правителственъ кандидатъ въ

Поповска околия, пратенъ отъ бившия министъръ на вътрешнитъ работи, г. Красновски. Той дойде тамъ съ едни манифести голѣми колкото вратата и ги прѣсна въ хиляди екземпляри. Нѣмаше читалище, нѣмаше улица, нѣмаше кръстопътъ, нѣмаше поле, кждето да не бѣха прѣснати тѣзи позиви на г. Стоянъ Русевъ. Вѣрно е, че г. Стоянъ Русевъ преди 1900-та година се е избиралъ за окръженъ съветникъ. Въ сегашнитъ законодателни избори той търсѣше да намѣри приятелитъ си тамъ, но не можа да ги намѣри. Какъвъ бѣше резултатътъ? Резултатътъ бѣше такъвъ: въ родното си село г. Русевъ получи 500 гласа и въ всички други села въ сѣщия районъ получи 330 гласа или всичко — 830 гласа. Самиятъ този резултатъ не показва ли, че г. Русевъ, ако има влияние тамъ, има го само въ родното си село? Азъ се чудя на г. Гичевъ защо не се позова на своя кандидатъ, който въ изборитъ имаше голѣмитъ преимущества да разполага съ автомобилъ, да има по трима застъпници въ секциитъ, да имъ плати не само завѣрктитъ, но да даде и по 500 л. на човѣкъ. Сѣщиятъ имаше и други голѣми преимущества — командитъ отъ тукъ и отъ Москва, за да бѣде избранъ. И въ края на краищата той получи 5300 гласа, а азъ получихъ 9 хиляди безъ 32 гласа. (Ржкоплѣскания) Следователно, може ли да се говори за нѣкакво насилие тамъ? Кжде се изрази туй насилие?

Спирамъ се, г. г. народни представители, специално на избора, произведенъ въ първа Поповска избирателна колегия, кждето бѣхъ кандидатъ. Изборътъ тамъ бѣше абсолютно свободенъ. Такъвъ свободенъ изборъ азъ никога не съмъ виждалъ въ България. (Ржкоплѣскания) Така, както бѣше произведенъ изборътъ въ Поповска околия, той бѣше, както казахъ, абсолютно свободенъ и резултатътъ, който се получи, е абсолютно вѣренъ изразъ на народната воля. Той не е резултатъ на никакво насилие и на никакво друго влияние, а е такъвъ само на убеждението на гражданитъ въ Поповска околия. И азъ използвамъ тукъ случая да благодаря на тѣзи граждани, които ме пратиха въ тая зала. На васъ оставямъ да утвърдите избора или да го анкетирате. Какво ще направите — не ме интересува. (Ржкоплѣскания)

Председателъ С. Мошановъ: Други записани оратори нѣма. Ще гласувамъ.

Тѣзи г. г. народни представители, които считатъ, че изборътъ въ първа Поповска избирателна колегия е редовно произведенъ и народниятъ представителъ Георги Марковъ следва да бѣде утвърденъ като редовно избранъ, моля, да вдигнатъ ржка. Абсолютно мнозинство. Изборътъ се утвърждава. (Бурни ржкоплѣскания)

Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Омарчевски за лично обяснение — конкретно по обвинението, отправено му отъ г. Гичевъ.

С. Омарчевски: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Г. Гичевъ хвърли противъ менъ обвинението, че азъ, като съмъ ходилъ въ Америка, съмъ донесълъ 800 хиляди лева и пита кжде съмъ ги турилъ. За да изясня този въпросъ, както и да отговоря на въпроса кжде съмъ турилъ тѣзи пари, дължа да заявя, че петъ стотинки не съмъ донесълъ отъ Америка. За да се изясни моето богатство и богатството на семейството ми, както и богатството на г. Гичевъ и това на неговото семейство, . . .

Петко Стояновъ: Оставете тѣзи работи!

Председателъ С. Мошановъ: Инцидентътъ наистина е мѣстиченъ.

С. Омарчевски: Нѣма да ги изоставя. — За да се изяснятъ всички източници, отъ които азъ живѣя днесъ, източници, съ които се правѣше политика въ надвечерието на изборитъ за XXIV-то Народно събрание, . . . (Възражения. Глъчка)

Председателъ С. Мошановъ: Моля ви се, г-да! Трѣбва да мѣримъ съ еднаква мѣрка.

С. Омарчевски: . . . азъ моля да се назначи една анкетна комисиия отъ народни представители, които г. Гичевъ да посочи, не азъ, за да установи моитъ богатства и богатствата на моето семейство, а сѣщо и негодитъ богатства и богатствата на неговото семейство. (Ржкоплѣскания)

Второ обвинение. (Къмъ Д. Гичевъ) Азъ Ви обвинявамъ, . . .

Председателъ С. Мошановъ: Не! Моля Ви се, стига вече!

С. Омарчевски: . . . че Вие сте заговорникъ, конспираторъ. Вие знаехте за преврата на 19 май.

Председател С. Мошанов: Моля Ви се, г. Омарчевски! Да приключимъ съ тия инциденти и съ по-нататъшните обвинения. Не може нови обвинения да се хвърлят.

С. Омарчевски: Тогава, моля да гласувате моето предложение за анкета.

Д. Гичевъ: Позволете да го запитамъ за велурената му шапка.

Председател С. Мошановъ: Стига вече!

Д. Гичевъ: (Къмъ С. Омарчевски) Славейко Василевъ бѣше те обвинилъ, че въ чифлика на бабаляка ти е била намѣрена велурената ти шапка.

Председател С. Мошановъ: (Силно звѣни) Стига вече!

Д. Гичевъ: (Къмъ С. Омарчевски) Ти заведе дѣло, но Славейко Василевъ бѣше оправданъ. Какво ще кажешъ по това?

Председател С. Мошановъ: (Силно звѣни)

С. Омарчевски: (Къмъ Д. Гичевъ) Ти кого не излъга! Бандитъ си ти!

Председател С. Мошановъ: (Силно звѣни) Моля! (Единъ народенъ представител иска думата) Стига вече! Седнете си на мѣстото.

Г. г. народни представители! Азъ мисля, че днешните инциденти трѣбва да ги приключимъ съ съжаление, съ много голѣмо съжаление отъ страна на всички ни.

Нѣкой отъ нар. представители: Точно тъй.

Другъ отъ нар. представители: Срамота е общественици да се обвиняватъ така взаимно!

Председател С. Мошановъ: Въ правилника за вътрешния редъ има единъ изриченъ текстъ, че питания и запитвания и обвинения на народенъ представител къмъ народенъ представител не се позволяватъ. Това е поука и традиция на парламенти много по-стари отъ нашия. Нека да вземемъ поука отъ днешния день. Насъ ни чакаха четири години. Нека скръбни инциденти, като днешните, да не се повтарятъ. (Ръкоплѣскания)

Има думата докладчикътъ г. Контевъ да докладва избора въ III Софийска градска избирателна колегия.

Докладчикъ Н. Контевъ: Г. г. народни представители! Софийскиятъ областенъ съдъ съ протоколъ отъ I априлъ 1938 година е провъзгласилъ за избранъ за народенъ представител г. Тодоръ Павловъ Кожухаровъ, като получилъ най-много гласове въ III-та Софийска градска избирателна колегия.

Комисията, следъ като разгледа избора, по който нѣма подадена абсолютно никаква контестація, намѣри го за напълно редовенъ и моли народното представителство да го утвърди.

Председател С. Мошановъ: Ще гласуваме. Тѣзи г. г. народни представители, които считатъ, че изборътъ въ III Софийска градска избирателна колегия е редовно произведенъ и народниятъ представител г. Тодоръ Кожухаровъ следва да бѣде утвърденъ като редовно избранъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ въ I Казанлъшка избирателна колегия.

Докладчикъ Н. Контевъ: Старозагорскиятъ областенъ съдъ съ опредѣление отъ 10 мартъ 1938 г. е провъзгласилъ за избранъ за народенъ представител г. Петко Стояновъ Стайновъ въ I Казанлъшка избирателна колегия, като получилъ най-много гласове.

Нѣма подадена никаква контестація. Комисията разгледа избора, намѣри го за произведенъ напълно редовно и моли народното представителство да го утвърди.

Председател С. Мошановъ: Ще гласуваме. Тѣзи г. г. народни представители, които намиратъ, че изборътъ въ I Казанлъшка избирателна колегия е редовно произведенъ и избраниятъ за народенъ представител Петко Стайновъ следва да бѣде утвърденъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ въ II Разградска избирателна колегия.

Докладчикъ Н. Контевъ: Разградскиятъ областенъ съдъ съ протоколъ отъ 11 мартъ 1938 г. е провъзгласилъ за избранъ въ II Разградска избирателна колегия г. Иванъ Димитровъ Халаджовъ, като получилъ най-много гласове.

По избора нѣма подадена никаква контестація. Комисията намира избора за произведенъ напълно редовно и моли народното представителство да утвърди избрания Иванъ Димитровъ Халаджовъ.

Председател С. Мошановъ: Ще гласуваме. Тѣзи г. г. народни представители, които намиратъ, че изборътъ въ II Разградска избирателна колегия е редовно произведенъ и избраниятъ за народенъ представител Иванъ Халаджовъ следва да бѣде утвърденъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ въ II Варненска градска избирателна колегия.

Докладчикъ Н. Контевъ: Варненскиятъ областенъ съдъ съ протоколъ отъ 11 мартъ 1938 г. е провъзгласилъ за избранъ за народенъ представител въ II Варненска градска избирателна колегия г. Василь Тодоровъ Чобановъ, като получилъ най-много гласове.

По избора има подадени две контестації, обаче комисията намира, че сѣ абсолютно неоснователни и затова моли народното представителство да утвърди избора.

Председател С. Мошановъ: Ще гласуваме. Тѣзи г. г. народни представители, които намиратъ, че изборътъ въ II Варненска градска избирателна колегия е редовно произведенъ и че избраниятъ за народенъ представител Василь Чобановъ следва да бѣде утвърденъ, като редовно избранъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ въ I Варненска градска избирателна колегия.

Докладчикъ Н. Контевъ: Варненскиятъ областенъ съдъ съ протоколъ отъ 11 мартъ 1938 г. е провъзгласилъ за избранъ за народенъ представител въ I Варненска градска избирателна колегия г. Христо Кръстевъ Мирски, като получилъ най-много гласове.

По този изборъ има подадени контестації, които комисията намира за неоснователни и затова моли народното представителство да утвърди избора.

Нѣкой отъ нар. представители: Колко сѣ контестаціїтъ?

Докладчикъ Н. Контевъ: Не сѣ много — три-четири. Отъ единъ и сѣщъ характеръ сѣ — че имало нѣколко вида напечатани бюлетини, нѣщо, което май че при всички наши избори го имаше.

Председател С. Мошановъ: Ще гласуваме. Тѣзи г. г. народни представители, които намиратъ, че изборътъ въ I Варненска градска избирателна колегия е редовно произведенъ и че избраниятъ за народенъ представител Христо Мирски следва да бѣде утвърденъ, като редовно избранъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ въ I Пловдивска градска избирателна колегия.

Докладчикъ Н. Контевъ: Пловдивскиятъ областенъ съдъ съ протоколъ отъ 25 мартъ 1938 г. провъзгласява Дойчинъ Цвѣтковъ Цвѣклевъ за народенъ представител, избранъ въ първа Пловдивска градска избирателна колегия, като получилъ най-много гласове.

Комисията провѣри избора и, въпреки че има едно дознание, намира го за неоснователно и моли народното представителство да одобри избора на г. Цвѣклевъ.

Председател С. Мошановъ: Ще гласуваме. Тѣзи г. г. народни представители, които намиратъ избора въ I Пловдивска градска избирателна колегия за редовно произведенъ и народния представител г. Дойчинъ Цвѣтковъ Цвѣклевъ за редовно избранъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Трѣбва да констатирамъ, че всички избори се одобриха при единодушния вотъ на Камарата.

Дневниятъ редъ на днешното заседание е изчерпанъ. Има думата г. министърътъ на вътрешните работи по дневния редъ.

Министъръ д-ръ Н. П. Николаевъ: Г. г. народни представители! Азъ моля да се съгласите за утрешното заседание да имае следния дневенъ редъ:

1. Първо четене отговора на тронното слово — продължение разискванията.

2. Първо четене законопроекта за даване право на министра на търговията, промишлеността и труда да продава

чрезъ търгъ, по доброволно спазаряване или по цени, определени отъ вещи лица, недвижимитѣ имоти, принадлежащи на фонда „Димитъръ А. Ценовъ“ . . .

Д. Гичевъ: Законопроектътъ не е раздаденъ.

Председателъ С. Мошановъ: Всички постѣпени законопроекти сѣ раздадени още преди два дена по Вис. г. Гичевъ, отсъствувахте.

Министъръ д-ръ Н. П. Чиколаевъ: . . . 3. Първо четене законопроекта за одобряване договора, сключенъ на 26 ноемврий 1937 г., между министра на търговията, промишлеността и труда и популярната банка въ гр. Берковица за отстъпване правоползуването на водната вада и падъ, на-

ходящи се въ парцела на държавното промишлено училище въ гр. Берковица.

4. Първо четене законопроекта за ограничение компетентността на мюфтийскитѣ сѣдилища.

5. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ.

Председателъ С. Мошановъ: Тѣзи г. г. народни представители, които сѣ съгласни съ така предложения отъ г. министра на вътрешнитѣ работи дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 18 ч. и 55 м.)

Председателъ: СТОЙЧО МОШАНОВЪ

Секретари: { **П. МАРКОВЪ**
С. ПОПОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ